TEKST & TEGNING

Blad for tegneserie-interesserte Nr. 22

TEKST & TEGNING/BOBBLA nr. 22. Redaktør og utgiver: Jon Gisle. Layout: Elin Amundsen.

Norsk Tegneserie-Forums organ BOBBLA inngår i bladet. Redaksjon av BOBBLA: Finn Bjørklid, Tore Feiring (layout), Jo Lie, Sverre Årnes.

TEKST & TEGNING/BOBBLA utkommer 4 ganger i året. Abonnement 4 numre: kr. 35 for medlemmer av Norsk Tegneserie-Forum, kr. 50 for andre. Veiledende løssalgspris: kr. 14.

Annonsepriser fra og med nr. 23: 1/1 side kr. 225, 1/2 side kr. 120, 1/3 side kr. 90, 1/4 side kr. 70. Rubrikkannonser: kr. 2,75 per linje, minimum kr. 15 per annonse.

Adresse: Jon Gisle, Glückstads gt. 5, Oslo 1.
Postgirokonto: 2 29 43 79. Bankkonto: 6022.1001748.

REDAKSJONELT

Året er slutt, og TEKST & TEGNINGs vervekampanje er over. Den ga følgende strålende resultat: Tor Ødemark er den eneste som har vervet!

Som takk for denne enestående oppslutning ville vi gjerne gi alle våre abonneneter hver sin kaktus. Da vi dessverre ikke har vært i stand til å oppnå kvantumsrabatt fra et gartneri, må dere nøye dere med følgende symbolske kaktus, tegnet av redaktøren selv:

(I Tor Ødemarks eksemplar vil kaktusen bli lakket ut. Dette eksemplaret får derfor en spesiell samlerverdi. Så nå kan resten av dere ha det så godt.)

Ellers lider bladet for tiden av plassmangel. Vi får inn for mange og for lange artikler og brev. Dette har ført til at vi ikke lenger har plass til både nyhetssider og leserbrev i hvert nummer, men må la disse to faste innslagene alternere. Brevkassa kommer derfor ikke før i neste nummer. Dette skal ikke skremme folk fra å skrive til oss, men vær så snill: Skriv kort!

Jon Gisle

EN SERIE OM SERIER!

Tegneserier er en av de mest utbredte typer lesestoff i de vestlige land. Til tross for dette er kunnskapene om dette mediet svært mangelfulle.

EN SERIE OM SERIER som nå utgis er et forsøk på å rette på dette. For første gang får man nå på norsk en bokserie som behandler tegneserier på samme kritiske måte som er vanlig for andre media og kunstarter. Hver utgave tar opp et bestemt tema — for eksempel en tidsperiode eller en genre. Alt er skikkelig presentert og analysert av Horst Schröder. Hver bok har en fyldig bibliografi over originalpublisering og norsk eller skandinavisk utgivelse, samt god litteraturoversikt for de som måtte ønske å lese mer om bestemte temaer.

DE FØRSTE TEGNESERIENE tar for seg serienes fremvekst i amerikanske aviser og skildrer utviklingen fram til de første eventyrseriene ved begynnelsen av 1930-årene. Her vil vi finne mange kjente og kjære figurer, men også mer kunstneriske og eksperimentelle serier.

FREMTIDEN I SERIERUTER handler om kjente science fiction-serier, men også nye, spesielle serier, hvor form og innhold avviker sterkt fra de gamle avisseriene, tas opp til behandling. Spesielt fremstående tegnere er viet egne kapitler.

HORST SCHRÖDER (f. 1943) er internasjonal kjent som tegneserieekspert, og har bl.a. en doktorgrad i amerikansk litteraturvitenskap og mange års erfaring som kulturskribent og kritiker.

Kr. 84,- pr. bok

semic/NORDISK FORLAG AS

BESTILLINGSKUPONG KR. 84,- pr. bok.

Vennligst send meg følgende bok snarest:

EN SERIE OM SERIER av **Horst Schröder**

- ☐ 1. De første tegneseriene
- ☐ 2. Fremtiden i serieruter

Jeg ønsker å betale på følgende måte:

- ☐ Beløpet blir innbetalt på postanvisning og jeg får bøkene fritt tilsendt
- ☐ Bøkene blir sendt meg i oppkrav og porto og oppkravsgebyr kommer i tillegg.

Navn: . . . . . .

Adr.: . . . . . .

Poststed: . . . . . .

Kupongen sendes: SEMIC/Nordisk Forlag A.S, Postboks 4, 1601 Fredrikstad.

REDAKSJONELT

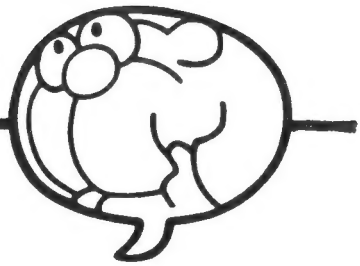

Da Norsk Tegneserieakademi ble stiftet i 1970 på Gyldendal Norsk Forlag, var det en forening med store menneskelige ressurser, men uten et fast møtested. Medlemmene møttes privat på forskjellige steder rundt om i Oslo. Et års tid hadde man gode lokaler i Hans Normann Dahls atelier, men så ble gården revet. Vi prøvde å få i stand et samarbeid med yrkestegnerne, men dette ble for dyrt for oss. Et av de største møtene vi hadde, fant sted på Grand kafé innunder julen 1976(?). Da var det sammenkalt til et oppløsningsmøte. De tolv - tretten personene som møtte, stemte mot oppløsning. På de neste møtene kom imidlertid bare et par-tre mennesker. Dermed døde det hele av seg selv.

Vi håper at ikke Norsk Tegneserie-Forum skal dø på grunn av amnglende møtested. Foreløpig ser det imidlertid brukbart ut. Foreningens forberedende møter var på en restaauranti Uranienborgveien. Etterhvert stilte Olav Myhre leiligheten sin til disposisjon for styret samt stikk-oppom-aktivitet. Medlemsmøtene hadde vi på Oslo Handelsgymnasium. Fra i sommer har vi hatt Korsgata 19. Her er både hyggelig miljø samt god plass. Olav holder til i kjelleren og er stadig daglig leder. Så nå bor foreningen et sted. Eiendeler kan lagres, tegneserier kan omsettes og interesserte kan møtes.

Det triste med Korsgata 19 er at den skal rives om ikke så altfor lenge. Om drøyt et år må vi ut herfra, hvis alt går etter planen. Hvor vi så skal havne hen, vet ingen.

Selvfølgelig burde vi hatt et Tegneseriens Hus. Blir vi store nok en gang, får vi kanskje et lite krypinn som er vårt eget. Hvor vi kan ha tegneserie"butikk", møtelokale,utstillingslokale, bibliotek og arkiv.

Med tiden får vi nok et eget Norsk Tegneseriemuseum. Da må vi ha stort hus med egen heis og vaktmester. I år 2010 kan vi se på gamle fotos fra våre første møter, vi har store portretter av stifterne (tar vi fotografier av og til?). Utenfor dette store bygget står en statue som forestiller en eller annen tegneseriepersonlighet. Ajaja, det blir tider!

Men nå? Foreløpig er vi altså i Korsgata. Det blir nok en råd med lokaler senere også. Vi får være om oss, som det heter. Steller du med tegneserier i Norge, må du være optimist og full av gå-på-mot!

Formann Jo Lie/BOBBLA.

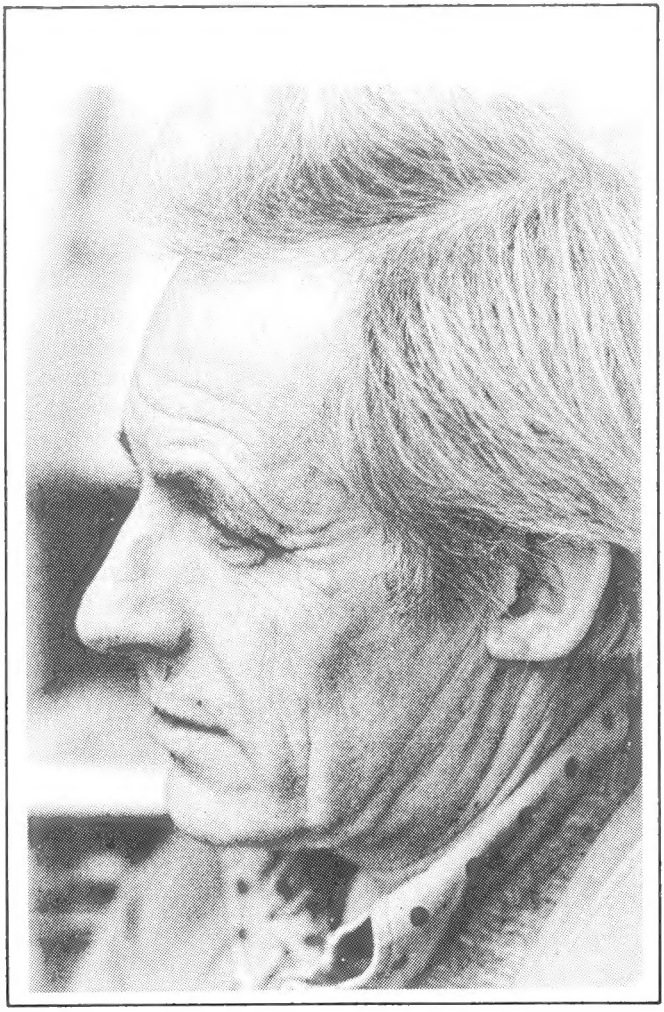

Jo Lie

Harold Foster

1892 - 1982

I sommer døde Hal Foster, nær 90 år gammel. Dermed er et av de virkelig store navn innen den amerikanske tegneseriebransjen gått bort.

Harold Rudolph Foster (- det var hans fulle navn -) var opprinnelig kanadier, født 1892 i byen Halifax på østkysten. I sine yngre dager tjente han til livets opphold blant annet som gullgraver og som kjentmann i Manitobas villmarker. 29 år gammel satte han seg på en sykkel og steg ikke av før han hadde krysset grensen til USA og nådd Chicago, hvor han tok kunstutdannelse.

Etter å ha virket bl.a. som reklame- og plakattegner i noen år begynte han sin karriere som tegneseriekunstner, i en alder av 36. På den tida var Tarzan en kjent figur innenfor film og populærlitteratur. Alt i 1912 hadde Edgar Rice Burroughs utgitt sin første roman om jungelhelten, og fra 1918 kunne det amerikanske publikum se Tarzan svinge seg fra liane til liane på kinolerretet, utstøtende tause stumfilmskrik.

Og så fikk Foster i oppdrag å lage den første tegneserie om Tarzan, basert på et konsentrat av Burroughs' bøker. Serien ble trykt i forskjellige amerikanske aviser. Fra 1931 tegnet Foster søndagssidene av Tarzan, mens Rex Maxon tok seg av dagsstripene. Nå vant Foster ry som en av mediets ypperste tegnere, selv om noen av tegningene hans nok kan virke stive sammenlignet med det etterfølgeren Burne Hogarth har laget.

Tarzan hadde i seg selv vært nok til å sikre Foster verdensry. Han opplevde at en rekke andre tegnere etterlignet ham. Men ikke desto mindre er Tarzan bare det nest viktigste av Fosters produkter. Allerede i 1937 forlot han vår venn lianesvingeren for å konsentrere seg om en av de mest berømte og særpregede tegneserier verden har sett: Prince Valiant.

Grunnen til at han skiftet beite skal ha vært at han ønsket å skape noe som helt var hans eget. Tarzan ble tross alt mer illustrasjoner til en annens bøker. I Prins Valiant var Foster både forfatter og tegner. Her fikk han sjansen til å utvikle historien akkurat slik han selv ønsket det, og han

Fra den aller første Tarzan-episoden (1929).

fikk bruk for sin interesse for og sine kunnskaper om europeisk middelalder. Ikke så å forstå at Foster gjengir korrekte historiske fakta; tvert imot dikter han som bare det ved bl.a.å sende Valiant til Amerika. Men han la vekt på at miljøtegningen skulle virke troverdig.Enda viktigere var dette i en annen serie han laget i 40-årene, The Medieval Castle, der miljøbeskrivelsen fra tiden omkring år 1100 er av større betydning enn selve storyen.

Men tilbake til Prins Valiant. Foster hadde fremlagt ideen for United Features Syndicate - utgiverne av Tarzan - i 1934, men med negativt resultat. Det var King Feaatures Syndicate som et par år senere vendte tommelen opp for sverdsvingeren fra Thule, som så dagens lys i februar 1937.

Serien foregår tidlig i middelalderen, under den britiske sagnkongen Arthur, som skal ha levd ca. år 500 e.Kr. Kong Arthur samlet rundt seg de legendariske ridderne av det runde bord. En av disse var Gawain, som tok seg en væpner som het Valiant og var en landflyktig kongesønn fra landet Thule langt i nord. Senere ble Valiant selv en av ridderne.

Prins Valiant er en sammenhengende tegneserieroman, en av de få som er laget.De enkelte even-

Fra The Medieval Castle.

tyr som hovedpersonen opplever danner ikke helt avsluttede episoder, men henger innbyrdes sammen. Personene blir eldre etter hvert. Etter noen år gifter Valiant seg med sin Aleta, de får barn, og disse vokser opp. Til

Fra den første siden av Prins Valiant (13.februar 1937). Valiant og hans foreldre går i land i Britannia (England).

slutt blir deres sønn Arn hovedperson i større grad enn faren.

Et annet uvanlig drag er det at Prins Valiant ikke inneholde bobler. Det hører derimot en fortellende tekst til. Denne er ikke plassert under bildene som i tradisjonelle norske tegneserier, men er skrevet med håndtekst inn i hvert enkelt bilde som en del av dette.

Både innhold og form gjør at Prins Valiant ikke så lett kan henføres til en bestemt genre. Foster har neppe funnet mange forbilder i andre serier. Få etterfølgere har han også fått. Tarzan har i mye større grad dannet skole.

Men det var Prins Valiant som sto Fosters hjerte nærmest, og som ble hans livsverk. Bortimot halvparten av sitt liv var han beskjeftiget med denne serien. På sine eldre dager overlot han en del av arbeidet til sine assistenter, og i 1971 tegnet han Prins Valiant for siste gang. John Cullen Murphy, en tegner med lang erfaring fra bl.a. Big Ben Bolt, overtok, men Foster fortsatte ennå en tid med å skrive manusene. Til slutt tok Murphy over også denne jobben.

På slutten var Hal Foster mye syk. En henvendelse fra Tekst & Tegning for et par år siden resulterte i et svar fra hans kone om at Foster på grunn av dårlig helse ikke lenger pleide å svare på brev. Døden inntraff 25. juli 1982.

Vi kommer tilbake til Prins Valiant i neste nummer.

JON GISLE

serie-album

Vil du spare på Serie-Album? Vi tilbyr en rekke kjente titler som har vært en suksess i Europa. Utvalget spenner fra western og humorserier til science fiction og kriminalhistorier og er laget av serieforfattere og tegnere som regnes blant de beste i verden.
Albumene kan du kjøpe ved å fylle ut bestillingskupongen nedenfor.

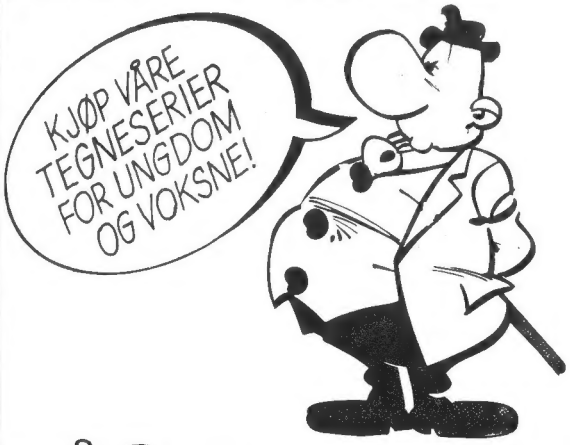

Kryss av ved de du ønsker. Hvert album koster kr. 18,50.
Bestillingen sendes til SEMIC/Nordisk Forlag A/S, Boks 4, 1601 Fredrikstad.

☐ Jeg sender postanvisning/sjekk følger vedlagt/ og mottar albumene i posten uten portotillegg. *(Stryk det som ikke passer.)*
☐ Send meg albumene i oppkrav. Porto og oppkravsgebyr kr. 6,- kommer da i tillegg.

☐ Nr. 1 Jonathan Cartland
☐ Nr. 2 Julius Jensen
☐ Nr. 3 Charlie Cash
☐ Nr. 4 Kloro
☐ Nr. 5 Dracurella
☐ Nr. 6 Jeremiah
☐ Nr. 7 Julius Jensen
☐ Nr. 8 Linda og Valentin
☐ Nr. 9 Ompa-pa
☐ Nr. 10 Jonathan Cartland
☐ Nr. 11 Charlie Cash
☐ Nr. 12 Kloro

Navn : .....

Adresse : .....

Postnr.: ..... Sted: .....

Underskrift av person over 18 år.

semic/NORDISK FORLAG AS

Loros Lure Lære

Det var bare tilfeldig at jeg kom over "Asfaltrosen" av Loro. Salgsperioden for Serie Spesial nr. 8 1981 nærmet seg slutten, og jeg stod hos Narvesen og bladde halvhjertet i heftet uten å vente å finne noe spesielt. Plutselig stoppet jeg å flippe gjennom sidene og kavet meg fram til side 69 igjen. Øynene hadde ikke spilt meg et puss. En perle av en tegneserieside lyste imot meg.

Det er slikt som i gyldne øyeblikk skjer - en serieside stormer barrieren til det kunstneriske sinn, trenger inn og røsker godt rundt i følehornene der inne. Ved nærmere ettersyn utgyter Loro mengder av høyverdig tegneserierogn i denne kriminalfarsen.

Men for å komme ned på jorda igjen; hva er det som gjør at én enkelt side kan gjøre slikt inntrykk? For å få svar på det må vi trå til med en aldri så liten disseksjon.

Valget av denne siden for en analyse gir, tilsynelatende, et forenklet utgangspunkt. Det finnes for eksempel hverken forklarende tekst eller pratebobler, et faktum som kanskje nettopp forsterker synsinntrykket. Det er bildene, og disse alene, som må forklare handlingen, et hendelsesforløp som i korthet går ut på at Asfaltrosen er på flukt fra de to mennene i den svarte bilen. Idet hun blir oppdaget forsøker hun å flykte og blir tragisk nok påkjørt av trikken.

Layoutet er, med unntak av nederste venstre kant, strengt og regelmessig bygd opp med like store billedrammer. De to panelene nede til venstre utgjør også i og for seg ett og samme bilde ettersom de begge viser forfærdelsen idet trikkeføreren og "rosen" oppdager hva som er i ferd med å skje. Kvinnens hjelpeløshet forsterkes ved at vi ser henne ovenfra. Munnen åpen i et lydløst skrik. Vidåpne øyne. Det føles som om det er vi som er trikken; det er vår skyld.

Men jeg foregriper begivenhetenes gang. La oss ta panel for panel. Øverst til venstre; flyktningen er oppdaget! Det hviiiner i bilens bremser. Selv om vi står utenfor og betrakter scenen, dras blikket vårt, sammen med kvinnens, mot skurkens hode som stikker ut av bilvinduet. Dette oppnås ved stjernemarkering rundt hodet. Bilen og trikkesporet heller på skrå, innover i siden.

Panel 2; skurkene er på vei ut av bilen som nå står stille. Kvinnen snur seg for å løpe vekk og ser ikke trikken. Det at trikken er i bevegelse er markert ved ruglete linjer langs taket. Dybdevirkningen i bildet blir skapt av hustakene og lyktestolpene som blir lavere lenger borte. Trikkesporet heller nå på skrå innover til venstre i bildet, men det oppnås ballanse ved at kvinnen, og til dels skurken, beveger seg skrått mot høyre. Den mørke himmelen forsterker dybdevirkningen samtidig som skyskraperen midt i horisonten demper virkningen så den ikke blir for voldsom.

Panel 3; vi ser fortsatt scenen utenfra, men nå fra motsatt kant. Trikkens hastighet og det uunngålige i sammenstøtet forsterkes ved trikkens skjeve, pløyende bevegelse. Den tårner opp over kvinnen som et monster. Hun på sin side, har nå oppdaget faren, noe som vises med store øyne og strålekrans over hodet. Bevegelsen innover til venstre i dette panelet opphever den motsatt rettede bevegelsen i første panel. Alt i alt er det ballanse i layoutet på øverste halvdel av siden.

Panel 6; sammenstøtet. Sterk strekmarkering. Det fatale i ulykken markeres ved sprekkdannelse i onomatopoietikonet; noe går i stykker i kvinnens kropp. Og uten å la meg blende av hin nevnte kropps former, så er denne tegningen perfekt i mine øyne; skikkelsens plassering, halvåpen munn, de lukkede øynene, hektiske streker på kinnet, hårets blafring, skoen som rives av. Trikken er ikke lenger viktig for handlingen, og Loro har klokelig ikke tegnet den inn her. Dette panelet sammen med panel 5, gir de sterkeste inntrykkene på siden.

I panel 7 ser vi plutselig omgivelsene nedenfra med kvinnens øyne. New Yorks skyskrapere velter over oss, og tegneren låner ringvirkningen fra filmens verden idet han sender oss inn i bevisstløsheten/døden. (En helt annen sak er det om Loro tenkte på noe av dette i det hele tatt da han tegnet siden)!

Bjørn Sortland

HAR DU LYST TIL Å LAGE TEGNESERIER?

AV ANDERS SMERUD – DEL III

FIGURTEGNING — Proporsjoner

Hvorfor slår enkelte tegneserier an og andre ikke? Det hender at to serier som ser nokså like ut, får helt forskjellig mottakelse. Dessuten skjer det at svært gjennomarbeidede serier faller gjenom, mens mer «primitive» serier blir populære. Det er mange faktorer som teller, men én ser ut til å gå igjen. Hovedpersonen/-personene må holde mål!

En serieskaper bør ha evnen til å få figurene til å «leve» på papiret. De skal virke troverdige både i oppførsel og utforming. Serieskaperen bør altså være en menneskekjenner, og han må kunne en del anatomi.

Vi har vært inne på temaet anatomi i forbindelse med «fyrstikkfiguren» (Tekst & Tegning nr. 20). I denne artikkelen skal vi se på figurtegning fra en annen vinkel.

— I gammel gresk kunst ble det skapt en «mal» for studiet av menneskekroppen. Her ble kroppen delt i åtte «hodehøyder» (Fig 1). Det ble laget en kvinnemal og en mannsmal. Figurene er høye, slanke, velproposjonerte. De er mer et ideal enn et sant bilde av gjennomsnittsmennesket. Men idealet ligger ikke lenger unna gjennomsnittet enn at vi kjenner oss igjen.

Jeg har ikke tenkt å oppfordre til noen standardisering. Disse «malene» skal bare danne et grunnlag, som de gjør i annen kunst.

Som vi skal se, er det mange mulighter til å forenkle figurtegningen når vi har et system å gå etter.

Alle mål her gjelder voksne personer. Et nyfødt barn kan deles i drøyt tre ganger hodehøyden. Siden endrer proporsjonene seg gradvis gjennom oppveksten. Pass på når du tegner et barn at det ikke blir en «voksen i miniformat»!

Det finnes ikke to mennesker i verden som har helt lik kroppsbygning. Vi har alle våre særtrekk. I en tegneserie framheves slike trekk. Hvis de overdrives sterkt, nærmer vi oss karikaturen, der kroppsbygningen ofte gir et speilbilde av «typen». Figurer som Langbein, Asterix og Obelix og Viggo er eksempler på dette (fig. 2).

Fig. 2

La oss se på figur 1 igjen. Her ser vi deler av et «proporsjonsskjema». Dette er en oppdeling som knytter en sammenheng mellom forskjellige kroppsdeler og setter det hele i systen. Figur 3 har jeg tatt med for sammenligningens skyld. Her er det en annen oppdeling. Mange amerikanske seriefigurer er bygget over disse «grunnmodellene». Det gjelder spesielt figurer med overmenneskelige evner og krefter, som Superman og Supergirl. På figur 1 bør vi merke oss de mest karakteristiske forskjellene på kvinne- og mannsmal. Kvinnen har proporsjonsvis kortere armer og ben enn mannen. Skulderbredden er relativt mindre og hoftene

Fig. 1

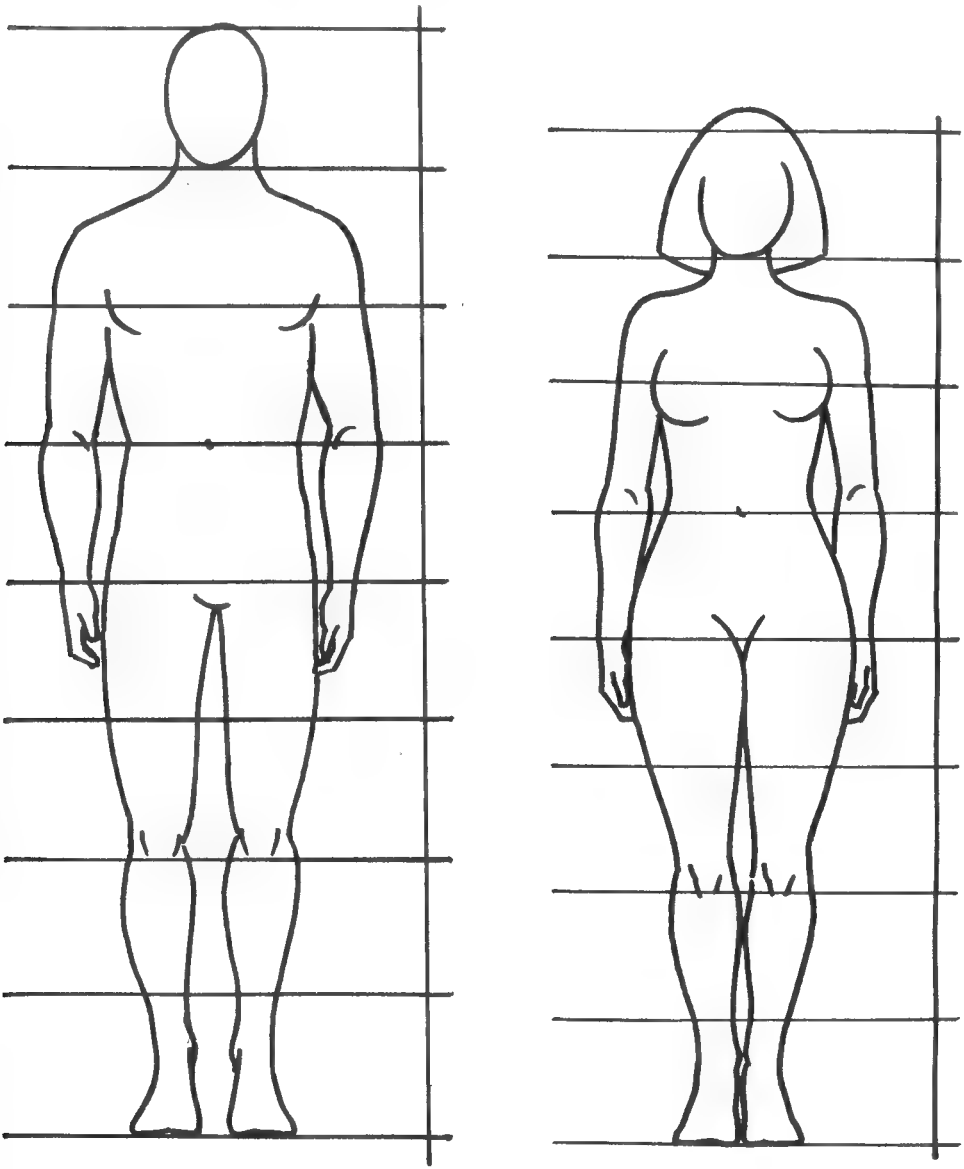

bredere. Kvinnens midje siter høyere enn mannens, og kroppen hennes er mer rund og myk i linjeføringen enn hans.

Legg merke til hvordan de horisontale linjene deler inn figurene. Vi ser tydelig hvor systematisk kroppen er bygget opp.

Figur 4 viser noen av de idealiserte hjelpemålene. Her ser vi at armenes rekkevidde er lik kroppshøyden (B), avstanden fra hofte til kne er lik avstanden fra kneet og ned (C), og avstanden fra en lodrett linje langs midten av

Fig. 3

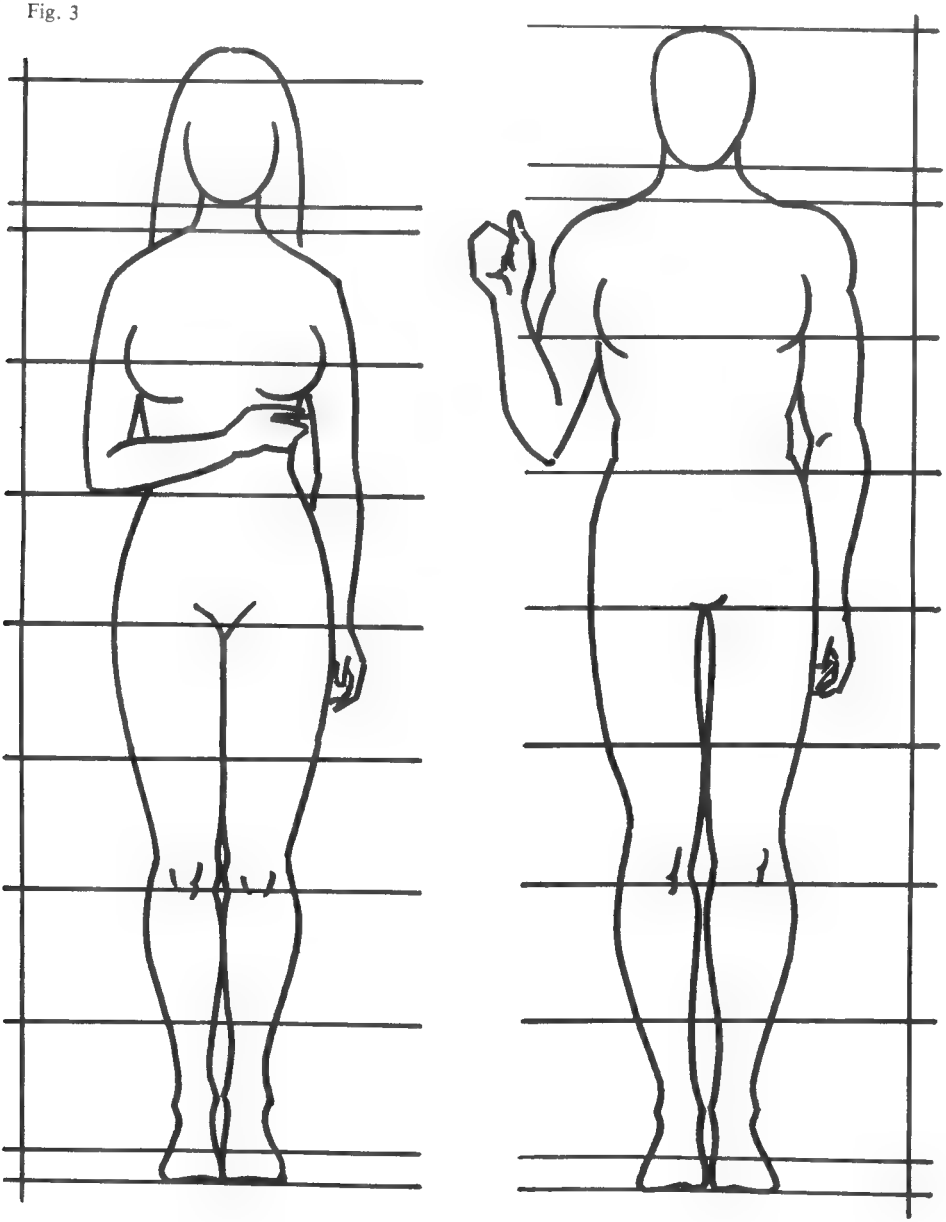

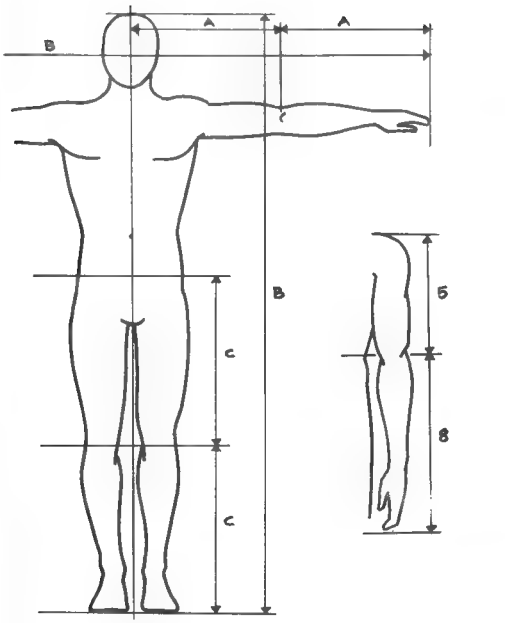

Fig. 4

kroppen til fingerspissene kan deles i to like deler ved albuen (A).

Et annet mål som kan nevnes, er forholdet mellom over- og underarm, som er 5:8. Midjen ligger på høyde med albuen.

Benas lengde fra fotsålene til skrittet utgjør omlag halve kroppshøyden.

Hender (fig 3)

Å tegne hender er vanskelig. Du skal ikke miste motet om det går dårlig i begynnelsen. Her er det ingen lettvinte «metoder» å støtte seg til, så det er viktig å gjøre seg kjent med anatomien helt fra starten. (Det finnes noe faglitteratur på de fleste bibliotek.) Siden er det bare øvelse som skal til. En enkel og grei treningsmetode er å tegne den hånden du har fri. Du kan holde den i forskjellige stillinger, gripe om noe, eller variere på andre måter. Et speil kan være til god hjelp for å oppnå variasjon. Gjør tegningene enkle fra starten. Legg vekt på hovedlinjene og se bort fra skygger og detaljer.

Hendene står som regel i samsvar med kroppen for øvrig. En tykk, liten person har ofte tykke, korte hender, mens en lang, mager person gjerne har lange benete hender. Det finnes også et mål for hendenes lengde. De skal være omtrent like lange som ansiktets høyde fra haken til hårfestet.

Føtter

Det er enklere å tegne føtter enn hender, for føttene har ikke så store bevegelsesmuligheter. Dessuten er de som oftest «innpakket» i fottøy av et eller annet slag. For at føttene skal få rimelige dimensjoner kan vi bruke noen «hjelpemål» her også: Høyden fra kne til fotsåle er dobbelt så stor som fotens lengde. Kvinner har generelt noe mindre føtter enn menn. En fot kan tegnes inn i trekanter (fig 6). Legg merke til anklenes plasseringer. Studér også fasongen på en «hengende fot» (fig 7). Føttene står, på samme måte som hendene, i forhold til resten av kroppen.

Nå har vi sett på kroppens proporsjoner i grove trekk. Det finnes tilsvarende systemer for proporsjonene i et enkelt ansikt. Det skal vi ta for oss i en annen sammenheng. I første om-

Fig. 5

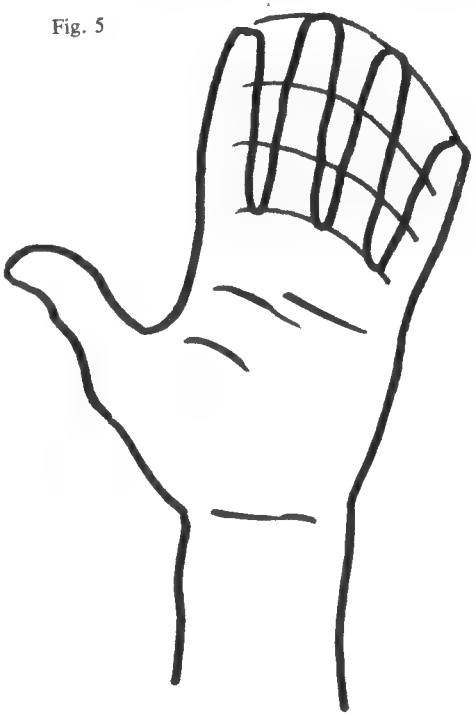

Fig. 6

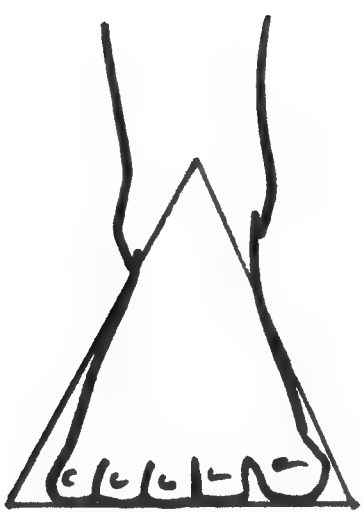

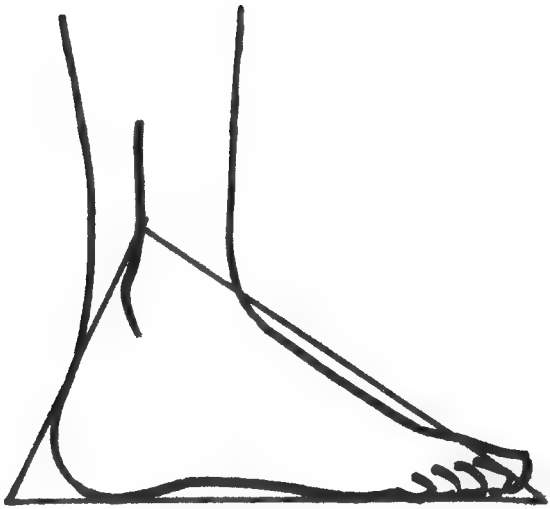

Fig. 7

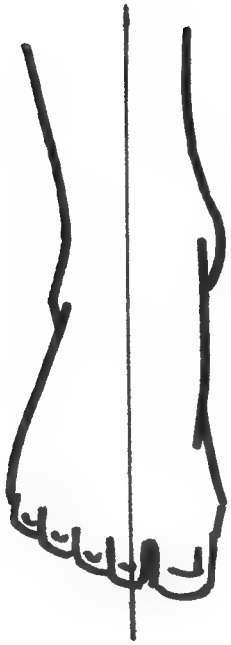

gang er det viktig at du gjør deg kjent med de proporsjonsskjemaene vi har sett på, og ellers leser det du synes du har bruk for i fagbøker. Men viktigst av alt er at du tegner selv! Det lønner seg nok å tegne en del enkle figurer før du begynner å variere. Uansett hvor karikert en figur er, så har den utgangspunkt i det enkle.

Når du tegner seriefigurer, må du ikke glemme at mye av typebeskrivelsen er innebygget i kroppsfasongen. Leserne tolker figurene ut fra det de har erfart i andre serier. Du er bundet av tegneseriens formspråk, men det er bygget inn rike muligheter i dette «språket». Pass bare på at du ikke skaper misforståelser hos leserne.

Det kan være nyttig å få en som er vant til å lese serier til å se på det du lager. Han/hun oppdager kanskje feil og mangler som du ikke har lagt merke til.

Anatomi er et omfattende tema, og det er ikke min mening å lage noen utfyllende avhandling om emnet. Jeg har lagt vekt på å få med saker som angår tegneserier spesielt og som er viet liten oppmerksomhet i tegnekurs og fagbøker. I senere artikler skal jeg komme tilbake til temaet «figurtegning» flere ganger.

NEWS-NEWS-NEWS!

HENNING DAHL-MIKKELSEN er død i en alder av 67 år. Denne danske tegneren er en av de få nordiske seriekunstnere som har klart å bli internasjonalt kjent. Også norske avislesere kjenner hans Ferd'nand, som han startet i 1937. Blant andre av hans produkter kan nevnes Familien Hansen og Thor og hans hammer. Den siste delen av sitt liv levde Mik, som han kalte seg, i USA.

ERNEST (ERNIE) BUSHMILLER døde i høst, 77 år gammel. Han er mest kjente for tegneserien Nancy (Trulte), som han begynte med i 1940. Mindre kjent er det at Bushmiller også arbeidet med manus til noen av Harold Lloyds stumfilmer.

KULTURRADIOEN, en av de nye nærradiostasjonene i Oslo, har siden november hatt et ukentlig innslag om tegneserier hver mandag kveld. Innslagene sendes en eller annen gang etter klokka 21. Det er Norsk Tegneserie-Forums daglige leder Olav B. Myhre som er organisatoren bak programserien, og siden dette skal pågå i minst et år (52 programmer!), er han svært interessert i emner som kan tas opp. Har du forslag, kan du skrive til Myhre eller Kulturradioen eller Norsk Tegneserie-Forum, som alle har adresse Korsgt.19, Oslo 5.

I Sverige har Storstockholms Seriefrämjande startet sin egen nærradio, Radio Comix, som sender en halv time hver søndag ettermiddag. Enda lenger er man kommet i Frankrike. Der har fjernsynet i høst sendt en programserie om tegneserier. Hvert program tar opp en enkelt serie og dens bakgrunn.

JESUS KRISTUS & CO., det hedenske tegneseriebladet som vi omtalte i forrige Tekst & Tegning/Bobbla, kan ende i retten. Redaktøren, Dagfinn Eckhoff, er allerede blitt innkalt til kriminalpolitiet i sakens anledning, men nektet å møte. Saken kom opp etter at Kristelig Folkepartis Kvinner sendte et åpent brev om bladet til jutsisministeren, et brev som ble oppfattet som en anmeldelse. Eckhoff kan i mellomtiden glede seg over mye bra gratis reklame, bl.a. i NRKs program "Ekko" og påførstesiden av Dagbladet.

KVINNEN FRA STJERNENE av Jéronaton kommer på norsk i disse dager. Jéronaton er en av de nye franske science fiction-tegnerne, men albumet skiller seg noe ut fra det som er vanlig idet det hele foregår i Mexico i tiden omkring Kristi fødsel. Serien skildrer møtet mellom den stedlige indianerkultur og en kvinne fra en annen klode og en fjern fremtid. Først og fremst utmerker Jéronaton seg som en glimrende tegner/maler, med en nydelig fargebruk.

CIBOLAS SYV BYER

Det begynte i Spania. Det begynte i 1485. Det begynte med fødselen til Herman (Fernando) Cortéz. Dette skulle bli begynneslen til det mest meningsløse blodbad i verdenshistorien. Tiden, hjelpemidlene, alt tatt i betraktning, var jødeforfølgelsene i Tyskland i 1930-40-årene en blek skygge av hva Cortéz 400 år tidligere hadde gjort i Mexico. Som leder for conquistadorene (de spanske erobrerne) kom han til Mexico i 1518, og i 1519-21 erobret han aztekernes hovedstad Tenochtitlén på den meksikansek høysletta, i et blodbad verden aldri har sett maken til. Aztekerne var på det tidspunktet meget sterke, men conquistadorene, med Cortéz i spissen, overrumplet dem rett og slett med en djevelsk blanding av styrke og falsk vennlighet.

Montezuma, aztekernes hersker, tok imot de fremmede som venner. Montezuma var Cortéz så åndelig overlegen at selv enkelte av conquiatadorene gjennomskuet Cortéz som den svakeste til tross for den blinde troen de hade på ham. Det var da han skjønte dette, han tok Montezuma til fange, lokket fram aztekernes uuttømmelige kammer av verdigjenstander, og til slutt totalt knuste deres rike, og Montezuma og hans folk med det.

15 år etter Tenochtitlans fall ankom en av Cortéz' etterkommere, Cabeze de Vaca sammen med to spaniere og en neger ved navn Estevan, Ny-Galicia etter en totalt mislykket ekspedisjon med skip mot munningen av Rio Grande. I stedet hadde de kommet alt for langt østover, og hadde til fots krysset Texas og det nordlige Mexico. Underveis hadde de hørt myter, fortalt av de innfødte på de store slettene, at deres opphav var å finne lenger nord; i Cibolas syv fantastiske byer med en utrolig rikdom. Rikdom var noe som alltid hadde lokket spanierne, og mytene fortalte også mere spesifikt om beliggenheten av byene. De skulle etter sagnet ligge bortgjemt i syv daler eller huler. Takene på husene var hamret i rent gull. Det var for å undersøke holdbarheten av denne rapporten de Vaca kom med, at Marcos de Niza dro av sted for å finne Cibolas syv byer.

Med et lite følge, og med Estevan som guide, la de Niza i vei. Langs ruten nordover hørte de stadig historien om de fantastisk rike byene. Estevan ble sendt i forveien, og han sendte stadig beskjeder tilbake til de Niza med budbringere. Han kom helt fram til det fjellendte terrenget «Thunder Mountain» rundt Salt River, hvor de syv byene angivelig skulle ligge. Men han fikk aldri vite hvor de lå. Estevan ble drept av innfødte før han kom så langt.

Friar Marcus derimot, som også var med i de Niza's følge, kom så langt at han fikk se bygningene på lang avstand, men ble tvunget til å snu av sine uvillige følgesvenner.

Rapporten som Marcus bragte tilbake, var betraktelig mer detaljert enn de Vacas. Det var Francisco

Vazquez Corronado som på grunnlag av denne rapporten til slutt klarte å finne Cibolas syv byer den 7. juli 1540.

414 år og to måneder senere ble de oppdaget igjen. Denne gangen begynte det hverken i Spania eller i Mexico, men i Andeby, i Onkel Skrues pengebinge. Det var manmge tilfeldigheter den dagen som skulle føre Skrue, Donald og Ole, Dole og Doffen i Coronados fotspor, til gjenoppdagelsen av Cibola.

Det begynte som nevnt i Onkel Skrues pengebinge, rett etter hans daglige pengebad; hans evige pengebegjær drev ham åndeløst rundt i Andeby etter måter å tjene en ny million på. Etter å ha forsøkt alt fra salg av peanøtter til oppkjøp av oppfinnelser, finner han ut at han selv eier alle foretakene han forsøker å legge beslag på. Det blir igjen Donald og guttene som blir hans redningsplanker. De skal ut i ørkenen på jakt etter pilspisser, en geskjeft som innbringer dem intet mindre enn 2 kroner pr. stk. Det skal vise seg at det er nettopp jakt på pilspisser Skrue *ikke* har enerett på i Andeby, og dermed er det avgjort; den spede begynnelse på en ny million er et faktum.

Under jakten på pilspissene kommer de over en gammel krukke full av gullsmykker. En professor i en by i nærheten kan opplyse at opphavet til smykkene er Cibolas syv byer. Skrue er selvsagt urokkelig; de syv byene skal finnes. Og med B-gjengen i hælene legger de i vei. Ved hjelp av loggboken i en gammel skute, finner de en nærmere beskrivelse av hvor Cibolas syv byer befinner seg, og de har ingen problemer med å finne fram.

De syv byene ligger på rekke og rad i begge sidene av en trang dal. Brolegningen er at rent gull. Smaragder, opaler og safirer finnes i store bassenger; Cibola har virkelig levd opp til sitt rykte.

Det er synd å si at Coronado delte den samme erfaringen. Pengebegjæret var ikke mindre hos ham enn hos Skrue, skuffelsen var derimot adskillig større. Det Coronado fant, var ikke engang byer. Derimot var det små landsbyer, som hverken hadde gull i takstein eller brolegning. Det var fattige landsbyer; så fattige at de ikke hadde råd til takstein, langt mindre brolegning. Takene var tekket med tørkede halmstrå blandet med leire. At halmstråene skinte gult i solen, ble av spanierne, i deres uendelige gulltørst, oppfattet som at de var av gull. Og det de innfødte hadde sagt om rikdommer, hentydet til adskillig mer jordnære verdier enn Coronado og hans folk jaktet etter. Turen ble derfor en fadese for Coronado, som også ble såret av innfødte indianere ved Cibola, før han foriot stedet for godt.

Det gikk for så vidt ikke bedre med Skrue, Donald og guttene. En enorm smaragd-figur står ved inngangen til dalen; Ole, Dole og Doffen skjønner straks at smaragd-figuren har den egenskap at i det øyeblikk den røres, utløser det en reaksjon som tilintetgjør samtlige syv byer. Like forutseende er derimot ikke B-gjengen, som straks de ser figuren kaster seg over den og legger Cibola i ruiner. Ut av ruinene krabber Donald, Skrue og guttene, og etter dem B-gjengen. Samtlige har fått en meget hard medfart, og lider av hukommelsestap. Det er til slutt onkel Skrue som husker at de hadde vært på jakt etter pilspisser, men konkluderer med at det ikke er verdt bryet å grave seg ned i ruinhaugen for bare noen få kroners skyld. Dermed blir Cibola liggende begravd, og ingen av dem kommer noen gang til å vite hvilke enorme verdier de har forlatt.

Carl Barks har nøye fulgt de historiske fakta når han gjenforteller historien om Cibolas syv byer. Avvikene fra originalversjonen slik Coronado opplevde den, er minimale, de følger den samme ruten, målet og formålet er for Coronado det samme som for Skrue, og de vender begge tilbake med like uforrettet sak. At Skrue var den av de to som virkelig fant verdier i de bortgjemte byene, skyldes kanskje at han er veteran i faget.

Det er kun to av Cibolas syv byer som er blitt identifisert; Hawikuh, nær Ojo Caliente, og Matsaki, den største av ruinene ved «Thunder Mountain» og Salt river, i det sentrale Colorado. Kommer jeg noen gang til Colorado, blir det kanskje min tur til å gå i Skrues fotspor i en evig nysgjerrighet på hvem som fortalte den rette historien, Carl Barks eller Francisco Vazquez Coronado. Men uansett hvem det er, har de sammen lært meg hvordan jeg bør forholde meg om jeg noen gang finner igjen Cibolas syv byer.

TOR ØDEMARK

NEWS-NEWS

DET MEGET OMTALTE Epcot-senteret, som er en utvidelse av Walt Disney World i Florida, ble offisielt åpnet 1. oktober i år. Blant landene som har fått hver sin seksjon av senteret, kan nevnes Canada, England, Frankrike, Italia, Japan, Kina, Mexico og Tyskland, i tillegg til en rekke imaginære land. Senteret har fått sin egen monorail i tilknytning til banen i Walt Disney World.

WALT DISNEY WORLD har foreløpig hatt 126 millioner besøkende, og det blir antatt at ytterligere to millioner vil besøke fornøyelsesparken før 10-årsdagen. Av disse 128 millioner er nærmere 24 millioner kommet fra Florida.

ETTER 30 ÅRS FRAVÆR fra filmlerretet vil Mikke Mus gjøre come-back. Filmen, som heter «Mickey's Christmas Carol», er basert på Charles Dickens' klassiker. Den varer i 24 minutter, og Mikke, Donald, Dolly, Timmi Gresshoppe, Langbein, Svarte-Petter og onkel Skrue vil være med. Bak stemmene til de forskjellige finner vi Alan Young, Wayne Allwine, Hal Smith, Clarence «Ducky» Nash. Will Ryan og Eddie Carrol. Filmen vil få premiere i USA til jul. Men Norge?

EN SPESIELL MINNEMYNT er preget i forbindelse med åpningen av Epcot-senteret. Mynten har senterets logo på den ene siden, og titler og grafiske symboler fra Future World på baksiden.

DONALDISTEN gjenoppstår fra de døde! Egil Stenseth heter den nye redaktøren, og han har gått til den udonaldistiske frekkhet å bebude et blad uten trykkfeil. Dette vidner om dyptpløyende nytenkning. Det første nummeret, som er nr. 21, ventes ved juletider 1982, og er altså muligens på markedet når dette leses. Abonnement koster 25 kroner for fire nummer, mens løssalgsprisen blir kr. 7,50. Man tegner abonnement ved å henvende seg til Pål Jensen, Kråkstadvn. 3, 1400 Ski. Ifølge redaktøren vil man satse på Donaldistens gamle linje, kanskje med et aldri så lite blikk mot fordums storhet, hva han nå mener med det. Nr. 21 vil bl.a. inneholde en historisk oversikt over norsk donaldisme fra 1972 til i dag.

COMIC JAM UTE NÅ!

WILL EISNER
JAIME VALLVE
KNUT WESTAD
RUNE T. KIDDE
THORE HANSEN
M. FL.

KVALITETSERIER FRA PERM TIL PERM. OG SENSASJONEN: FOR FØRSTE GANG I NORGE PRESENTERES EN AV WILL EISNERS "GRAPHIC NOVELS"

64 SIDER I S./HV. MED FARGEOMSLAG TIL EN PRIS AV KR. 24,- ER VEL IKKE NOE Å SI PÅ, INNHOLDET TATT I BETRAKNING.

ALBUMET KAN BESTILLES RETT FORLAGET, ELLER KJØPES PÅ BL.A. TRONSMO.

LIEDERMANN

AL LIEDERMAN

Kråketærne ovenfor er signaturen til den kjente amerikanske tegneren AL LIEDERMAN. Han arbeider med politiske karikaturer og er nå tilknyttet avisen The Morning Union i Springfield. Tidligere har han vært innom andre genre; bl.a. assisterte han Jack Kirby på Captain America da denne serien var ny, og han har også jobbet på Captain Marvel.

Fra og med dette nummer svarer Al Liederman på spørsmål fra TEKST & TEGNINGs lesere. Det gjelder alle slags spørsmål om tegneserier og karikaturtegning, ikke bare slikt som gjelder hans egen produksjon. Liederman kjenner nemlig en rekke av de amerikanske tegnerne. Så skriv til Al via oss! Merk konvolutten: AL LIEDERMAN.

KAN VI FÅ noget information om den amerikanske politisk-universitære satiriske tegner Jeff MacNelly, skaberen af tegneserien "Mister Shooe", der foregår på en fuglebefolket avisredaktion i et kynisk-intellektuelt miljø. (Har siden 1978 optrådt i det danske dagblad Politiken under navnet "Hr. Hyst".)

Specielt kunde jeg spørge om grunden til, at hans menneskelignende fugle ser så fysisk hærtagne ud og forekommer så desillusionerede: Bemærk alene deres træt nedsunkne øjenlåg!

Venligst Kim Bengtson

JEG SENDTE ditt spørsmål videre til Jeff MacNelly selv, som ga følgende svar:

"Øyelokkene til fuglene mine ser ut som de gjør fordi de er trette. Det er ikke så lett å opptre for avislesere verden rundt hver eneste dag."

Hilsen Al

SELGES: Hollandsk Donald Duck, ca. 220 stk. 1975-80, kun kr. 5 pr. stk. eller samlet kr. 1000.

Onkel Skrue komplett 1-81, kr. 250.

Div. andre hefter, albums etc. Liste sendes mot returporto.

KJØPES/BYTTES: Fantomet 1964-70. Disney: Juleparaden 1953, Indianerne 1958, Kaptein Grants barn 1963, Emil og detektivene 1966.

Absolutt toppris betales for pene hefter. Har også mye bra byttemateriale.

Knut H. Finseth, Ærfuglveien 13, 4040 Madla.

Arne Wold

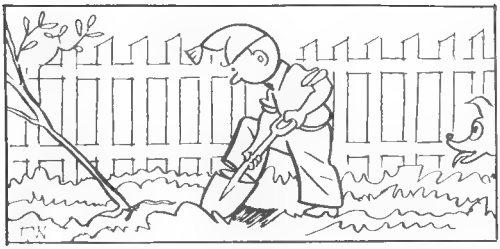

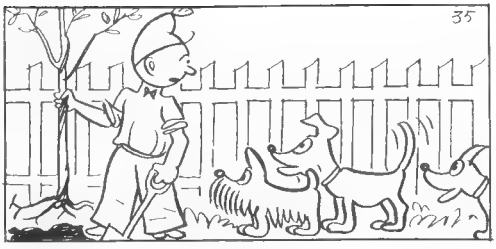

DET ER få av oss som kjenner noe til tegneren Arne Wold. Riktignok har han levet blant oss i 87 år nå, men en blir ikke kjendis av å være avistegner, vitsetegner - og aller minst tegneserietegner. Første gang jeg traff Arne Wold var i Nationen i 1970. Jeg var på leting etter tegneserier og spurte ham om han visste om noen. Å nei, det gjorde han ikke. Han visste litt om Nils og Blåmann og en del mer kjente tegneserier, men noe nytt fikk jeg ikke vite.

Et par år senere visste jeg at Arne Wold hadde laget minst syv tegneserier. Hadde han glemt dem, slik han selv var blitt glemt av de fleste? Da jeg ringte opp til ham i høst for å snakke om tegneserier, sa han: Har jeg laget tegneserier?

Kanskje var det en spøk, men faktum var at han bare fortalte meg om AGENT OSLUNG som gikk i Aftenposten i 1935. OLA NORDIGAR og alle de andre fant jeg ved grundig granskning av diverse aviser og ukeblader som jeg lånte på Universitetsbiblioteket.

Arne Wold bor i en villa utenfor Oslo. I et stille strøk ovenfor Slemdal, men godt nedenfor Holmenkollen. Her har han bodd i 30 år. Han er en ekte oslogutt, oppvokst i Pilestredet og utdannet på Bolteløkka skole. Tegning lærte han på Kunst&Håndverksskolen.

Sverre og jeg møtte opp klokka 6, lastet med fotoapparat og masse spørsmål. Wold går med stokk. Takket være et gammelt benbrudd som grodde fint i sin tid, men som har voldt problemer senere. Vi får servert kaffe og kaker mens vi ser oss om på veggene. En sønn har laget noe som henger der. Tegneserier er ikke blirr funnet frem. Arne Wold er en av de mest beskjedne tegnerne vi har møtt.

Litt får vi nå lurt ut av ham. Han har jobbet i Nationen i 54 år, og han var 78 da han sluttet. Senere har han gjort tegninger for bl. a. Aftenposten. Dette er det slutt med nå. I 54 år sto det en tegning av Arne Wold på 33. side i Nationen. Fra 1920 tegnet han den kjente spalten "Nationen om 100 år!" Det var aktuelle kommentarer til dagens politikk. Han tegnet ellers mye, blant annet fra teaterpremierer. I flere år laget han vitsesiden i A-mag-

OLA NORDIGARD

TEKST AV ERLING MOEN — TEIKNINGAR ARNE WOLL

1. Bygda skrattar verre enn før: skjora i ospetoppen og traston i seljeholtet skrattar med. Men humla syng nidvisor millom geiterams og revebjølle. All verda skrattar åt Ola Nordigard, som sit sinna og samankrøkt attom den mosegrodde steinen. Altfor seint fekk han læra at ei jomfru er eit farleg maskineri å handtere -- for ukunnige.

2. Ola kjem skogleides fram til Gjertrudplassen, og der sit Jakob på ein stein og sturer. Han har set seg så glad i den Gjertrudplassen, men greider ikkje å få tak i han. Det vert tungt a skiljast fra så fagert eit lite kongerike og enda tyngre a fortelja ho Lise Lukretia det.

3. Eit Eden den Gjertrudplassen,» segjer Ola. «Men hjelper du meg av med Skrubbeligamla skal han vere din.» Jakob vert glad, men han svarar stutt: «Var husbond å tru på, skulde eg tenkja på det.» Gubben skin opp: «Så sant eg heiter Ola, plassen skal verta din! Og her er 500 for den sykkelen eg spolerte for deg.»

4. Ei stund etter ruslar husbond og dreng rundt på Gjertrudplassen og legg råder opp. Ho Bertine står for fall; men Ola skal gjera gode miner både til klokkar- og jomfruspel til dess Jakob finn tida lagleg te leggja torpedo under arka og gjera ende på skjørteregimentet. «Med knep og krokar skal vi meistra både jomfru og klokkar,» flirer Jakob.

5. «Kanskje vil det gå både vinter og vår, næste sommer med og det hele år . . .» syng det under storasken i Nordigardstunet. Det er Bertine som freistar å herma ei grammofonplate medan tåror tiplar. «Tine, min deilige sommerfugl!» buldrar det brått attom henne. Ho sprett opp, og så er det han Ola.

6. Ho Bertine fyk til og tek ikring han Ola med eit pågangsmot som ikkje er til å stagge. Ola let det elles skje fordi det er i line med slagplanen hans Jakob. Då Bertine har fått retteleg godt tak, kjem klokkaren stikkande framom stabbursnova. «Friskt mot, jomfru!» ropar han. «Hvem teller vel de tapte slag på seirens dag!»

Prenta hjå Johansen & Nielsen.

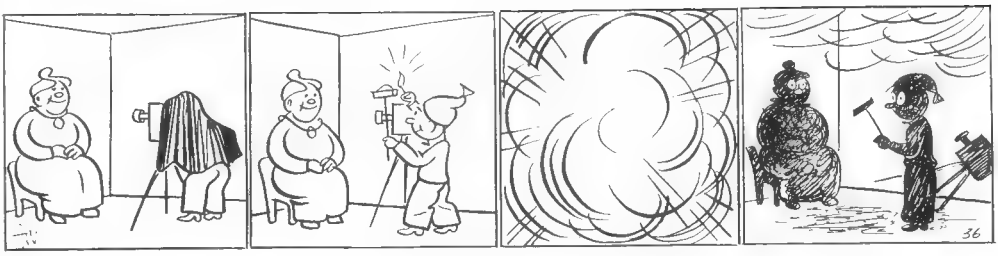

asinet, i 70-årene ble det vitser for Norsk Ukeblad (kr. 50 -,pr. vits). Ellers var det ikke mye å tjene på tegneserier. OLA DILT ble laget for en billig penge.

Tegneserier interesserte ham ikke spesielt. Han kaller tegneserieproduksjonen for "en slags nødsarbeide!"

Wold husker Knoll og Tott og Fiinbeck og Fia fra sine yngre dager. Han var minst 15 år da Knoll og Tott dukket opp, og 25 da Fiinbeck kom. I 1929 laget han LUDVIGSENS OPPLEVELSER, men den husker han ikke selv. AGENT OSLUNG var en humoristisk stripe om en tykk osloborger som sa og gjorde morsomme ting. Under krigen tegnet han for Nynorsk Vekeblad, først BØR BØRSON og siden OLA NORDIGARD; den siste gikk i nesten fem år. Han laget en opplysningsserie om jordbruk, PER SOMLEHAGEN. Den gikk i et landbruksblad og noen aviser, bl. a. Nationen. Der fant vi også OLA DILT. Igjen en humoristisk serie. Den siste stripen gikk i 1948. Seks tegneserier har vi funnet tilsammen. Har Arne Wold laget flere?

Wold tegner enkelt. Figurene hans består av få streker, og er karakteristiske og klare. Bakgrunnen er snau. Han fikk tilbud om å tegne Vangsgutane, men det ville han ikke fordi det var "for mange situasjoner!" Tegneren hadde ikke tid nok til å tegne en mengde detaljer. Hans stil passet til den lette underholdningen.

OLA NORDIGARD er en folkekomedie med alvorlige innslag. OLA er en folkekomedie hvor hovedkarakteren blir både gift og skilt. Det øvrige galleri består av alt fra klokkeren til den stakkars fattige, uheldige jenta. Arne Wold finner et særsærpreg ved alle disse figurene, og de blir svært ulike dem som vi møter i den internasjonale tegneserieverdenen. Serien virker hjemmelaget, men er ikke dårlig for det.

Tekstforfatteren var Erling Moen. Han og Wold samarbeidet aldri direkte. Arne Wold kjente og kjenner andre tegneserieskapere. Snakket de tegneserier?

Neppe.

Tegneserier hadde null status i de dager . . . !

Tekst: JO LIE.

Foto/ill: S. Årnes, ARNE WOLD.

serie-album 13

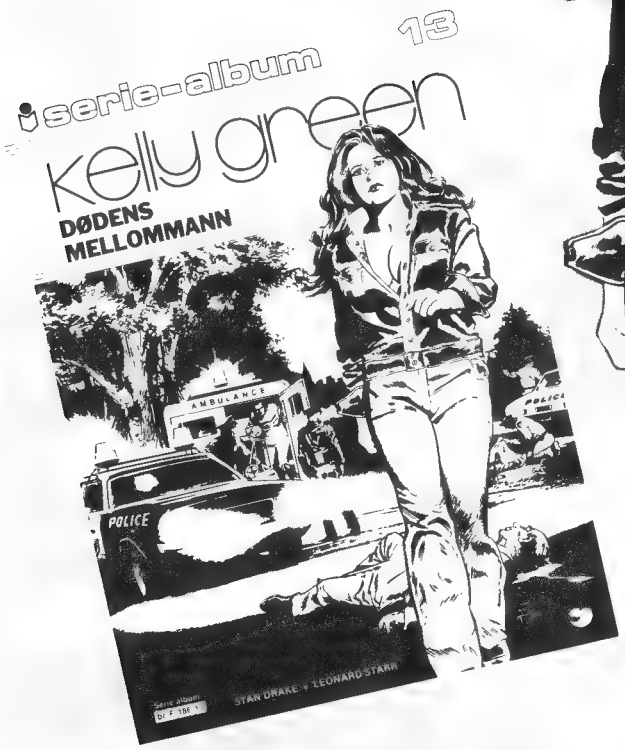

Hvis Allistair McLean og Desmond Bagley leser tegneserier, må dette være serien for dem.
Topp spenning, topp kvalitet og et driv over handlingen som befester Starr & Drake's plass blant enerne i tegneseriekunsten.
ET SERIE-ALBUM. I SALG NÅ!

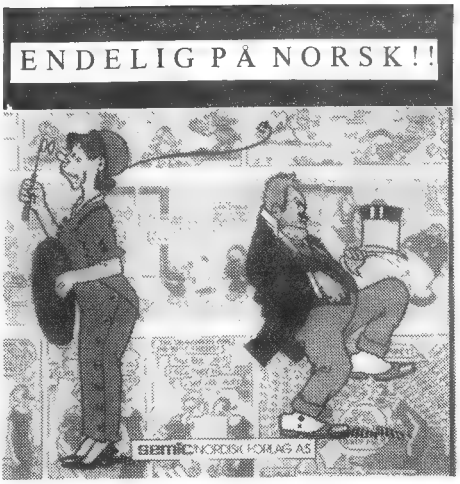

Det var naturligvis med spenning jeg åpnet de to bøkene fra SEMIC/Nordisk Forlag. Titlene lød "De første tegneseriene" og "Fremtiden i serieruter!"

Forfatteren av begge bøkene, hver på rundt 110 sider, er tysker Horst Schröder. Internasjonalt kjent som tegneserieekspert. Doktorgrad i amerikansk litteratur. Har dessuten studert sosiologi og statsvitenskap. Han nærmer seg sterkt de førti,men han har bodd i Sverige siden 1969. Det var også Svenske Semic som først ga ut disse bøkene som nå kommer på norsk.

Utgivelsene ble et rent underskudd for Semic i Sverige. Derfor er vi imponert over at Semic/Nordisk Forlag i Norge er villig til å påta seg kostnadene med å gi ut de to første titlene - "på prøve!"

Så vidt jeg har forstått, gjør ikke Semic seg store forhåpninger om å tjene penger på disse utgivelsene. De håper bare å få dekket utgivelsen. . .

Tekst&Tegning/BOBBLA vanker nødig forlagenes ærend, men denne gangen gjør vi det: Vi henstiller til en hver seriøs tegneserieinteressert om å tilegne seg(både fysisk og psykisk) disse bøkene.

For de er godeHorst Schröder omhandler tegneserier som enhver annen kunstart - og bak vurderingene hans fornemmer vi både litteraten og sosiologen.

Men selv om forfatteren er "sprenglærd," er ikke fremstillingsformen hans det. I hvert fall ikke i den betydning av ordet at den er tung og kjedelig. I boken "De første tegneserier" følger vi tegneseriens barndom og oppvekst. Dog ikke fosterstadiet - for Schröder morer seg bare over den hangen mange seriefantaster har til å innlede tegneseriens historie med Pompeis veggmalerier. . .

Han påstår imidlertid at "Ally Slooper"av Charles H. Ross var det første virkelig tegneserielignende - med snakkebobler og alt -mens "The Yellow Kid" egentlig ikke var noen tegneserie i det hele tatt. Men akkurat her - i serienes urhistorie - legger Schröder frem et fantastisk forskningsmateriale. Han har måttet lese seg gjennom tonnevis med avismateriale,fordi "de aller fleste seriene neppe kommer til å bli gjenopptrykt. Selv ikke de gode!"

På moderne lesere virker tegneseriene fra århundreskiftet primitive og plumpe. Schröder

antyder hvorfor de var slik de var, og hvordan de fungerte på leserne. En ting er sikkert: Avisutgiverne syntes at seriene var spennende greier, og i søndagsbilagene kjørte man gjerne helsides i flotte farver. Men begeistringens rus ga seg, og serieskapere måtte etterhvert sloss for saltet på brødet. . .

Forfatteren tar for seg et utvalg tidligere serier - og deres skapere. Han analyserer seriene og plasserer dem i samtidsbildet. Noen er blitt evigvarende - så som Knoll og Tott,"Fiinbeck og Fia." Andre oppnådde stor popularitet i sin samtid, men ble senere glemt, så som "Happy Hooligan" og den rasistiske "'Scuse Me, Mr. Johnson!"Men felles for de evige gjengangere er at de i dag er bleke kopier av opphavet sitt.

Både for denne boken og den andre gjelder det at leseren ikke bare får kunnskaper om tegneseriens historie - men også om de sosiale forhold!

Mange vil kanskje oppfatte "Fremtiden i serieruter" som mer spennende enn den første boken. Vi får i hvert fall vite at science fiction var noe langt mer enn Lyn Gordon. Schröder viser oss at fiction -genren er like underlagt kommersialismens lover som noe annet, og at tegnerne ikke har spesielt liberale forhold. De "offisielle" seriene er konservative og fulle av de kjente fordommene- ikke minst når det gjelder kvinnesyn. For her er det ofte begredelige greier, synes Horst Schröder. Forlag som EC kan dukke opp med innledningsvis interessante ting,men etter en tid går a)forlaget dukken eller b)det spennende blir til klisjéer. Tegnere som gjør det skarpt "underground," men kanskje korrumperer suksessen ham til å bli kommersiell.

Det utvalget med tegnere som Schröder presenterer, er subjektivt - men ikke tilfeldig. Vi forstår forfatteren når han vier når han vier et helt kapittel til Claude Auclair og hans "Simon fra floden."

Lektor Jon Gisle (øvrig presentasjon burde være overflødig) har oversatt bøkene. Det er alldeles utmerket gjort - hvis en ser bort fra diverse trykkfeil, ikke minst i de seriesidene som er oversatt til norsk.

Tilrår hermed på det sterkeste at du som serieinteressert kjøper disse bøkene. Da kanskje får Semic i Norge råd til å gi ut de neste bøkene i serien også!

Utenom i de vanlige bokhandlene kan bøkene også bestilles gjennom Norsk Tegneserie-Forum, Korsgata 19, Oslo 5.

Sverre Årnes

Tor Ødemark

Kilde: Frank Jacobs' biografi om Bill Gaines. c Frank Jacobs.

BILL GAINES

GOURMET, FORLAGSSJEF OG MYTE

DEL I: HISTORIKK

Det er ikke noen takknemlig oppgave å skrive en artikkel om Bill Gaines. Det er faktisk nærmest umulig. Grunnen til at jeg tar denne halseløse sjansen, er hverken terror eller trusler mot artikkelforfatteren om død og fordervelse hvis han ikke skriver artikkelen. Grunnen er rett og slett at historien om Bill Gaines er så fantastisk at et forsøk må gjøres. Hadde jeg fått som oopgave å skrive et 12-binds verk om Bill Gaines ville jeg aldri ha nølt. Det er betydelig enklere.

Frank Jakobs, som er en av Mad's stabile forfattere, har skrevet en bok om Gaines, om ikke et 12-binds-verk, så i alle fall en bok på flere hundre sider, og selv han innrømmer plassmangelen. Så jeg ber dere se i nåde på en stakkars artikkelforfatter som kun har noen få sider til rådighet, men jeg skal i alle fall gjøre et forsøk.

Wiiliam Maxwell Gaines er født i New York City 1. mars 1922. Han er sønn av Max Gaines, som var den egentlige opphavsmannen til gullalderen i amerikansk tegneseriehistorie. Det var nemlig Max Gaines som etablerte det nå så velrennomerte forlaget EC som stod som forkortelse for «Educational Comics». I 1937 var det også Max som fikk tilbud om å gi ut det første Superman-heftet «Action Comics».

«Det er for fantastisk», sa Max. «Ingen vil tro på dette.» Dermed lot han tegnehistoriens mest verdifulle serie slippe ut av hendene sine. De originale blyant-skikksene til den første Superman-historien beholdt han derimot, og disse skissene er nå i Bill Gaines' eie. Men Max hadde andre jern i ilden; «Detective Comics», «The Flash», «All-American Comics». «Hawkman», «Wonder Woman», «The Mighty Atom» og mange flere. Hans partner var Harry Donenfeld. I løpet av 1943 stod disse to for produksjonen av 1/3 av de 18 millioner tegneseriehefter som ble solgt hver måned i USA. Donenfeld konsentrerte seg om Superman og DC, mens Max hadde hendene fulle med sin «All-American»-linje. Alt gikk bra helt til den dagen Donenfeld gav fra seg sin halvdel av «All American» til Jack Liebowitz. Resultatet ble at Max ble kjøpt ut av kompaniskapet etter å ha forlangt 500.000 dollars utbetalt av Liebowiz. Han fikk det, to uker senere var han tilbake i arbeid igjen, denne gang med EC. Dette var i begynnelsen av 1945. Seriene han utgav bar titler som «Picture Stories from the Bible«, «Picture Stories from American History», «Tiny Tot Comics» og «Animal Fables».

Den 20. august 1947 døde Max Gaines, og det skulle bli Bill som kom til å overta forlaget. «Hvordan i helvete kan jeg lede firmaet, som ikke engang hadde vett nok til å klare meg som visergutt?», spurte Bill sin venn Sy Koones. «Du klarer det, du klarer det», insisterte Koones. Bill skulle komme til å bevise det.

Den første tegneren Bill ansatte var Al Feldstein. Foran ham på bordet lå et utvalg av tegninger, hovedsakelig av brystfagre piker. De diskuterte muligheten av å lage en tegneserie for tenåringer. Dette ble det aldri noe av. Derimot ble Feldstein ansatt for å tegne western- og krim-serier. Det første heftet han laget het «Modern Love». Dette ble fulgt av «A Moon, a Girl..... Romance» eller som det først het: «Moon Girl and the Prince». Disse merkelige titlene ble valgt rett og slett for å skaffe penger. Postkontoret skulle ha 2000 dollars for postsendingen for hvert nytt blad. Derfor for-

søkte Gaines seg først med «Moon Girl and the Prince» som han betalte 2000 dollars for. Så forandret han tittelen til «Moon Girl», som ble til «Moon Girl fights Crime», som igjen ble til «A Moon, a Girl..... Romance». Da Bill forsøkte å endre denne siste tittelen til «Weird Fantasy» ble det for mye for postkontoret, og EC måtte ut med et nytt depositum.

En ny tegner ble snart ansatt, Johnny Craig, og i slutten av 1949 hadde de 6 seriehefter gående.

Sheldon Mayer var Max Gaines' gamle redaktør. Bill gikk flere ganger til ham hvis det var oppgaver som vokste ham over hodet. Mayer hjalp ham. Mens Mayer arbeidet for Max hadde han satt opp en liste over hva han karakteriserte som tabu innen tegneserier:

Vis aldri bilde av noen som blir stukket ned eller skutt.

Vis ingen tortur-scener

Vis aldri en narkotisk sprøyte

Kapp aldri lemmer av noe menneske eller dyr

Vis aldri en kiste, spesielt ikke med noen i

Mindre enn 4 år etter å ha tatt over EC skulle Bill Gaines ha brutt alle tabuer på Mayers liste.

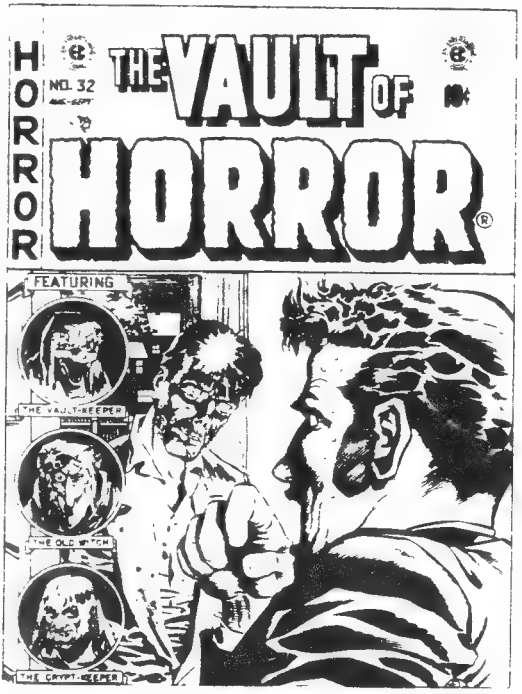

Det var ECs skrekkserier som førte til at Bill Gaines ble stevnet for senatskommisjonen. Her er en forside av Johnny Craig fra tidlig i 50-åra.

Det var de. I begynnelsen av 1950 kom de 2 første heftene ut, «The Crypt of Terror» og «The Vault of Horror». Betydningen av forkortelsen EC skiftet også, fra Educational Comics til Entertaining Comics. Gullalderen hadde startet.

Gullalderen hos EC frembrakte talenter som Bill Elder, Harvey Kurtzman, Johnny Craig, Al Feldstein, Graham «Ghastly» Ingells, Jack Kamen, Bernard Krigstein, Wallace Wood, Jack Davis, Joe Orlando og John Severin. Alle disse og mange flere bidro til å skape ikke bare en gullalder for tegneseriene, men også kanskje den mest fanatiske samling tilhengere tegneseriehistorien noen gang har sett.

Men det som fort kommer, fort går. Det skulle den nå så legendariske Dr. Frederick Wertham sørge for. Gjennom sin bok «Seduction of the innocent» (Forførelse av de uskyldige) skulle han ikke bare få fjernet nær hvert eneste produkt EC utgav; han skulle bli årsak til the «Comics Code», forlagenes egen sensur.

Av E.C.'s produkter overlevde bare Mad, Bills redningsplanke. Grunnen var at Mad gikk utenom kategorien tegneserie, det var et illustrert blad. Men Bill hadde ikke frivillig gitt slipp på sine hjertebarn. Frivillig gikk han også til rettssalen for å forsvare sine produkter mot et aktorat som hadde Wertham selv blant sinen stjernevitner. Forhøret av ham ble hardt da han ble krysseksaminert av Thomas C. Hennings, Estes Kefauver, Herbert Hannock og Herbert Beaser:

Grunnen var Bill og Feldsteins nye idé om å gi ut et skrekk-hefte. De hadde forsøkt seg med en 3-4 serier som de flettet inn i krimbladene de gav ut. Lesernes reaksjoner var positive. Sol Cohen og Frank Lee (i Gaines stab) var negative. Cohen sa opp sin stilling. Bill og Feldstein smilte. De var overbevist om at de var borti noe stort.

HENNINGS: Er det i en av Deres serier det forekommer et bilde av et par i den elektriske stolen, og den lille piken sittende i et hjørne?

GAINES: Ja.

HENNINGS: Hva ville være Deres dom eller konklusjon som leser, om De skulle identifisere Dem med den lille piken, som har, for å bruke det uttrykket, plugget sin mor og skutt sin far?

GAINES: De vil legge merke til at barnet lever et meget miserabelt liv i 6-7 sider. Det er kun på den siste siden at hun finner lykken.

HENNINGS (ironisk): Som resultat av mord og falsk vitneprov ender hun lykkelig?

GAINES (uforstyrret): Det er riktig. Dette *er* litteratur.

HANNOCH: Det er en O. Henry-avslutning?!

GAINES: Ja.

HANNOCH: Med andre ord, enhver som leser historien vil inntil den siste siden tro at hun havner i fengsel. Så O. Henry-avslutningen endrer på det og gjør henne til en vakkert utseende pike?

GAINES: Ingen vet at hun gjorde det før de leser den siste siden.

HANNOCH (forbauset): Og De tror det gjør barn godt å lese disse sakene!?

GAINES (bestemt): Jeg tror ikke det gjør dem det minste godt, Sir, men jeg tror ikke det gjør dem det minste vondt heller.

BEASER: Var De her i morges da Dr. Peck (en psykolog fra «Children's court» i New York City) vitnet?

GAINES: Det var jeg.

BEASER: Hørte De på hans vitneutsagn om disse heftenes mulige effekt på et følsesmessig ubalansert barn?

GAINES: Det gjorde jeg.

BEASER: Er De uenig i det?

GAINES: Jeg er uenig! Ærlig talt, jeg kunne fremskaffet talløse utsagn fra psykologer og barnepedagoger og så videre som ville tale tegneserienes sak. Jeg gjorde ikke dette, nettopp fordi jeg trodde de allerede ville være tilstede. Og det ville bare endt opp med et eneste virvar av ekspert-uttalelse mot ekspert-uttalelse.

BEASER: Er det eneste som interesserer Dem om et hefte selger eller ikke? Finnes det ingen grenser for hva De ikke vil trykke i bladet Deres for at barn ikke skulle se eller lese det?

GAINES: Nei, jeg vil ikke si det er noen grense utfra de grunner De har nevnt. Mine eneste grenser er begrenset til god smak; hva jeg ville betegne som god smak.

BEASER: De mener med andre ord at et barn ikke på noen måte eller i noen form kan ta skade av noe det leser eller ser?

GAINES: Nei, det tror jeg ikke.

BEASER: Da vil det faktisk ikke eksistere grenser for hva De ville ta inn i bladet Deres?

GAINES: Kun innenfor grensene av god smak.

KEFAUVER (tvilende): Her er Deres mai-utgave. Dette ser ut til å forestille en mann med en blodig øks, som holder et avskåret kvinnehode i været. Mener De dette er god smak?

GAINES: Ja, Sir, det gjør jeg — som omslag t i l

et skrekk-blad. Et omslag som eksempelvis ville vært dårlig smak, kunne defineres slik: Hodet kunne ha vært holdt høyere slik at blodet som dryppet fra det kunne sees, og liket kunne vært plassert litt lenger over mot siden slik at nakken hadde syntes blodig.

KEFAUVER (fremdeles tvilende): Det kommer blod ut av munnen hennes.

GAINES: Litt.

KEFAUVER: Og det er blod på øksen. Jeg er overbevist om, at de fleste voksne er sjokkert over det. Vel, her er en mann med en kvinne i en båt, og han kveler henne langsomt med en jernstang. Er det god smak?

GAINES: Jeg mener det.

HANNOCH: Kunne det vært verre?

HENNINGS (til hjelp): Hr. dommer, jeg tror neppe det er vår kommites oppgave å argumentere med denne herren.

Men på tross av Bill's entusiastiske svar var resultatet så og si bestemt på forhånd. The «comics code» ble til, og er den dag i dag en rettesnor og dommer for alle amerikanske tegneserier.

Men Bill Gaines gav seg allikevel ikke, selv om Harvey Kurtzman tok med seg Bill Elder og Jack Davis og gikk over til Hugh Hefner's «Playboy». Al Feldstein overtok ledelsen av Mad, og det skulle vise seg at Mad var levedyktig nok alene. Selv om det bare var Joe Orlan-

do og Al Feldstein som ble igjen fra «skrekk»-tiden, kom det stadig nye talenter til Mad; Don Martin, Dave Berg, Sergio Aragones, All Jaffee, Antonio Prohias, Mart Drucker, George Woodbridge, Angelo Torres, Bob Clarke, Kelly Freas, Norman Mingo, Jack Rickard, samt gjesteopptredender av størrelser som Frank Frazetta, Reed Crandall og Walt Kelly, mens Frank Jacobs, Larry Siegel, Arnie Kogen, Dick De Bartolo med flere stod for idéer og manuskripter. Med denne staben var Mad kommet for å bli. Jack Davis vendte tilbake til Mad og satte prikken over i'en.

PERSONLIGHETEN BILL GAINES

Siden denne artikkelen skal handle om Bill Gaines, og Erik Hørthe allerede har fortalt E.C's historie i et tidligere nummer av Tekst og Tegning, skal jeg forlate det forlagsmessige, og heller gå inn på personligheten Bill Gaines. Jeg vil med en gang røpe at de som kun har lest EC og Mad og ikke om personen bak, har gått glipp av 75% av moroa. Jeg håper virkelig at jeg skal kunne bidra til å rette på dette.

Bill Gaines er en overvektig gourmet. Hans interesser er King Kong, biler, mat, vin, reiser og zeppelinere. Han er et ordensmenneske som gjør en tjenestepikes arbeid uutholdelig. Man må kjenne ham for å kunne få fornuft ut av hva han sier, og ellers er han kun en eneste stor særegenhet.

En dag Dick De Bartolo kommer inn på kontoret for å levere en historie, tar han som vanlig en tur innom Gaines kontor;

«Hei, tjukken», sier De Bartolo.

«Hei, elskling, hvordan har du det», svarer Gaines.

«Skjønt»

«Noe annet?»

«Nei, kun det. Skjønt.»

«Vel, du har rett. Farvel, lille venn».

Den første gangen De Bartolo ringte Mad etter at han var ansatt, snakket han med Gloria Orlando, Gaines' sekretær. Hun ber ham holde an litt. Det neste De Bartolo hører er Gaines' stemme som skriker i bakgrunnen: «Herregud, du sa da vel ikke at jeg var inne?» Det tok lang tild før De Bartolo skjønte at dette var Gaines' måte å svare de fleste som ringer ham første gang.

Foruten å være fast manuskriptforfatter i Mad, har Dick De Bartolo også skrevet en del for TV-shows. Han fikk med seg Gaines i et program og programlederen nevnte De Bartolo (som da hadde vært i Mad i 10 år) for Gaines. Gaines sa: «Dick, who?»

Utallige er historiene om Bill Gaines meritter. For ham er gøy moro, ikke bare jobb. Det er nærmest umulig å referere episodene om Gaines, for man vet ikke hvor man skal begynne, og langt mindre slutte. Men et lite utvalg av morsomme hendelser må vi nevne, hendelser som skal kunne bidra til å beskrive hans personlighet. En av hans faste manusforfattere sier det slik: «Hvis Bill møter meg og sier: «God dag», så ville jeg sjekke det først!»

Gaines vet å verdsette sine ansattes innsats. Tegnere og forfattere blir belønnet etter innsats, og belønningen er utenlandseturer. Gaines har tatt med sine ansatte til Japan, Danmark, Mexico, Afrika Sovjet, Frankrike etc. etc. etc. Men for å kunne bli med på slike turer, er de ansatte nødt til å levere et visst antall sider, både manusforfatterne og tegnerne. I 1966 hadde ikke Arnie Kogen, som på det tidspunktet allerede var veteran i Mad, levert inn nok sider til å kunne komme med på turen. Gaines, som er et vanemenneske til tusen, kunne ikke gjøre noe unntak fra den etablerte regelen, og Arnie Kogen måtte bli igjen. Samme år døde Gaines' mor. En av kollegene spurte Kogen om han skulle i begravelsen. «Jeg kan ikke», svarte Kogen, «jeg har ikke nok sider.»

En kveld hadde Gaines og hans daværende

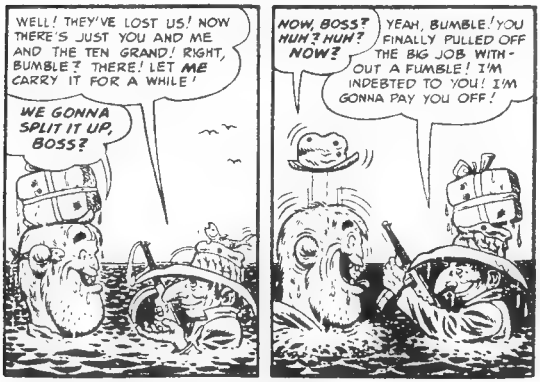
WELL! THEY'VE LOST US! NOW THERE'S JUST YOU AND ME AND THE TEN GRAND! RIGHT, BUMBLE? THERE! LET ME CARRY IT FOR A WHILE!
WE GONNA SPLIT IT UP, BOSS?
NOW, BOSS? HUH? HUH? NOW?
YEAH, BUMBLE! YOU FINALLY PULLED OFF THE BIG JOB WITHOUT A FUMBLE! I'M INDEBTED TO YOU! I'M GONNA PAY YOU OFF!

Mad overlevde sensuren. Derfor har publikum kunnet glede seg over tegnere som Don Martin og Bill Elder. Disse bildene er fra Elders serie *Frank N. Stein*

kone, Nancy, planlagt en tur til New York World's Fair sammen med Arnie og Sue Kogen, men et veritabelt tordenvær stoppet planene. Dette faktum satte dog ingen stopper for Gaines' humør. «Jeg vet hva vi gjør», sa han, «vi drar fra hus til hus og plukker opp Madfolk og tar en fest.» Første stopp var huset til Leonard «The Beard» og Claire Brenner. De hadde et et-år gammelt barn. «Ta ungen med», sa Gaines.

Neste stopp var i utkanten av New York hvor de skulle plukke opp Mort Drucker (tegner) og hans kone, Barbara. Deretter gikk ferden til Al Jaffees (tegner) hus. Da Jaffee kom og åpnet døren sto Bill Gaines der sammen med Sue Kogen. Jaffee skjønte ikke hva de to hadde der å gjøre sammen. Gaines lot ham undre en stund før han røpet det hele og bad Jaffee og hans daværende kone slå seg sammen med dem. «Men vi har gjester», forsøkte Jaffee seg. «Send dem hjem!» kommanderte Gaines. Jaffee måtte gi seg, og gruppen som nå bestod av elleve personer, kjørte videre til Al Feldsteins hjem. Huset var mørkt. «Nå skal vi få se hva slags humor-redaktør han er», klukket Jaffee. Det ble vedtatt å sende Mort Drucker, Nancy Gaines og Brenner's baby opp for å vekke dem. Feldstein åpnet døren iført badekåpe, og fikk øye på trioen. «Hva er dette for noe?» spurte han, og kikket på Nancy som så ut som hun hadde et gråteanfall, men som i virkeligeten hadde et hysterisk latteranfall. Drucker forklarte: «Al, jeg er involvert i en vanvittig trekant.»

Prosesjonen endte endelig opp hos familien Meglins, som ble vekket for å oppdage at det var de som skulle holde festen. Gaines, som var ansvarlig for at det hele ble satt i scene, var med et et par minutter før han plutselig kom til å huske at han ikke kunne fordra selskaper, hvorpå han tar sin kone i armen og drar hjem.

Som nevnt tidligere drar Gaines tegnerne og forfatterne sine med seg verden rundt. En gang var de på Haiti, på et flott hotell med svømmebasseng utenfor. En kveld hadde Mad-folkene («the Madmen») en fest utenfor hotellet, og Gaines tok et bord, stoler, bestikk til fire og arrangerte det sirlig til frokost, i den dypeste enden av svømmebassenget. Neste morgen kom Nick Meglin ned for å ta seg et bad. Han fikk øye på undervannsoppdekningen og gispet: «Gud, hva er det for en full tulling som har gjort dette?» Så Meglin flyttet med store anstrengelser hele oppsettet. Senere på morgenen møtte han Gaines og hotellverten. «Det var det», tenkte Meglin, «hotellet har funnet ut hvem det var, og har tenkt å kaste ut Bill». Han gikk bort til Gaines: «Hva er i veien, Bill? Du ser så misfonøyd ut.» Gaines øyne blinket: «Etter alt arbeidet vi hadde i går kveld har en forbannet idiot tømt bassenget!»

I Mads tidligere år ansatte Gaines en lagergutt som het Anthony, en høflig, arbeidsom gutt som hadde en sterkt karakteristisk ekstrem ærlighet. En dag avslørte Gaines for ham at han hadde en tvillingbror ved navn Rex. «Se opp for ham, Anthony», advarte Gaines, «Rex ser nøyaktig ut som meg, bortsett fra at han har et arr på kinnet. Dessuten snakker han høyt, grovt og stygt. Han har ingen penger, så han stjeler fra andre. Hvis du ser ham, så vil han ha på seg mine klær, nettopp fordi han har stjålet dem fra meg.»

Noen dager senere gikk Gaines ut av kontoret, tok et gummi-arr på kinnet, og kom inn igjen som Rex. Anthony ble livende redd da han så Rex komme gjennom kontorene og skrek forferdelige eder, kjeftet på de ansatte,

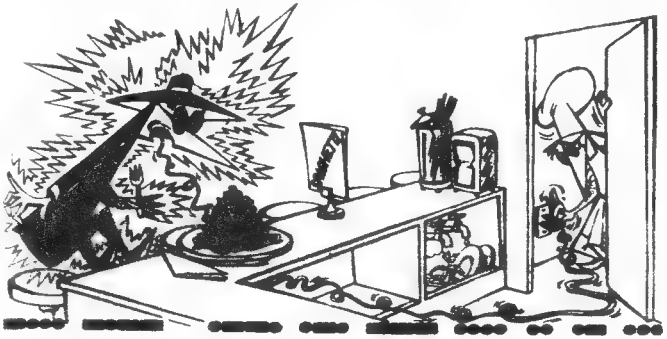

Walter Perkins' spioner hører til de faste innslagene i *Mad*.

Bill Gaines på Oslo sentralstasjon, med koffert i bånd i stedet for hund.

og til og med gjennomsøkte Gaines' kontor etter kontantkassa. Anthony så, og Anthony trodde.

Rex' besøk fortsatte. Han forlangte å få treffe sin tvillingbror, og nektet å tro Anthonys forklaring om at Gaines var ute. Noen ganger hadde Rex et arr på høyre kinn, noen ganger på det venstre. Gaines kunne aldri huske hvilket han hadde brukt gangen før — men Anthony forble i troen.

Årene gikk, og Gaines ble redd for at Anthony hadde begynt å lukte lunten. En morgen ringte telefonen på Gaines' kontor. «Anthony, det er til deg», ropte Gaines. Anthony tok opp røret, og mens Gaines så på, hørte han Rex' stemme, tatt opp på bånd i den andre enden: «Anthony, ikke si et jævla ord — bare hør!» Stemmen skrek i omtrent et halvt minutt, så ble det lagt på.

En dag kom Gaines' mor til kontoret, og ble øyeblikkelig stanset av Anthony: «Fru Gaines, De vil ikke lyve for meg. Har De virkelig en sønn ved navn Rex?»

«Jeg vil helst ikke snakke om det», sa hun. Så Anthony var like langt.

Anthony var en ganske lovende teaterskribent, og etter at han forlot Mad, skrev han et stykke som hab kalte «Kanarifuglburet», og han sendte det til Gaines for at han skulle lese igjennom det. Noen uker senere ringte han for å høre Gaines' reaksjon. Rex svarte.

«Anthony, jeg vil bare fortelle deg at jeg produserer en musical med Rodgers og Hammerstein, som heter «Kanarifuglburet». Rex fortsatte med å fortelle handlingen, som selvfølgelig kom fra Anthonys manuskript.

«Det er mitt stykke!» protesterte Anthony.

«Ja, snerrer Rex, «men kan du bevise det? Jeg stjal det fra min bror mens han var borte, så nå er det mitt, og det er det ingenting du kan gjøre med.»

Anthony ble så hysterisk at en på kontoret — Gaines fant aldri ut hvem — «sprakk» og avslørte spøken for det den var. Gaines var bedrøvet fordi spøken ble avbrutt, for han hadde nemlig planene klare for å avslutte den på sin egen måte; «Jeg hadde planer om å drepe Rex, arrangere en begravelse, og sette opp en gravsten på kirkegården, hvor det skulle stå inngravert: «Rex Gaines, født 1922 - død 1959.» Det ville ha vært den perfekte avslutning!»

Som tidligere nevnt er Gaines et vanemenneske av dimensjoner (både fysisk og psykisk). På pulten sin har han en kalender der han gjør alle sine notater. Det første han gjør når han kommer på kontoret om morgenen er å begynne å krysse ut alle punktene på kalenderen. Han kan for eksempel ha notert 12 forskjellige ting som han skal huske på. Blant dem kan det for eksempel stå: «Ring Lou Silverstone», (som er en av Mad's skribenter). Gaines ringer, men uten å få noe svar. Han ringer til assisterende redaktør Jerry De Fuccis i stedet: «Jeg er nødt til å få fatt i Silverstone. Fortsett å ringe ham for meg.

En time går. I mellomtiden har han fått krysset ut seks andre notater på kalenderen. Han ringer De Fuccis igjen. «Har du fått fatt i Silverstone?». De Fuccis forteller at linjen er opptatt.

Kl. ett har Gaines krysset ut ni notater. På nytt ringer han De Fuccis, som har gått til lunch. Gaines begynner å bli utålmodig. Klokka halv tre ringer han på nytt De Fuccis: «Hva

med Silverstone?» De Fuccis kan fortelle at han har truffet Silverstenes kone, som venter Silverstone hjem hvert øyeblikk. Gaines fortsetter å arbeide. Når klokken er kvart på fem har han krysset ut elleve av de tolv notatene på kalenderen. Han tramper foten utålmodig mens han ringer De Fuccis opp igjen; «Silverstone?!?!» De Fuccis rapporterer at han har ringt igjen og at Silverstone har blitt forsinket og at han ikke vil være hjemme før om minst en time. Gaines river av kalenderlappen og noterer «Ring Lou Silverstone» på neste dags lapp. Han rydder opp på pulten, og rusler hjem. Hva han enn gjør vil kvelden bli formørket av det faktum at han ikke fikk krysset ut «Ring Lou Silverstone».

Neste morgen kommer Gaines på kontoret kl. 10 som vanlig. Han tar en titt på kalenderen, plukker opp telefonrøret, og slår nummeret til Silverstone. Noen svarer. Det er Silverstone.

«Lou, jeg vil bare fortelle deg hvor godt jeg likte den artikkelen du lagde om TV-reklame for det siste nummeret...»

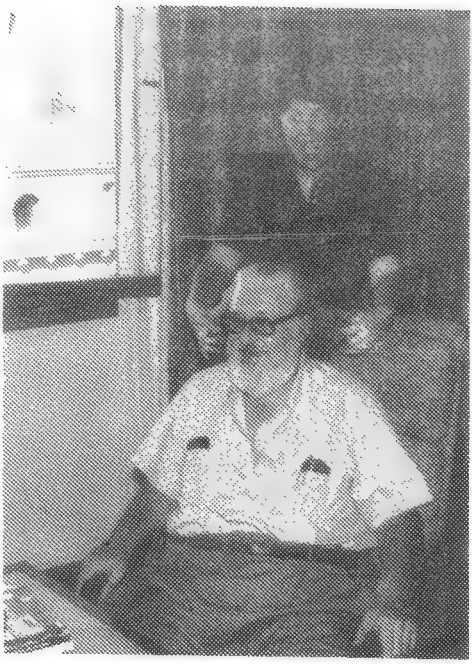

Gaines med samboer på Continental.

Det nytter ikke å forsøke å rokke på noen av Gaines' vaner. Som engelskmennene bevarer sine til sine tider håpløse seder og skikker, tar Gaines godt vare på sine. Han ble engang spurt om stemplene sine, som han har ganske mange av, hvorfor han ikke anskaffer seg flere. (Han innrømmer selv at han trenger det.) «Jeg har ikke plass.

«Hvorfor kan du ikke plassere et stempelstativ til ved siden av det gamle?»

«Fordi klokken min står der.»

«Hvorfor ikke flytte klokken?»

«Jeg liker den der den er.»

«Men du kunne jo bytte ut det stempelstativet du har med et dobbelt stempelstativ?»

«Det kan tippe over.»

En slik orden holder Gaines også i sitt hjem. Det nytter ikke å flytte på den minste ting en millimeter før det blir rettet på. Alt har *sin* plass og den plassen skal det beholde.

Det siste særtrekket ved Bill Gaines som vi skal nevne her, er kontoret hans. Mer personlig og spesielt kan neppe et kontor bli. Rommet er nærmest et museum med sentimentale og makabre minner. Rett overfor pulten hans står et kabinett med glassdører hvor det blant annet står et innrammet bilde av en kvinne, og et av en mann, Noen besøkende tror det er portretter av hans avdøde foreldre, en antagelse Gaines som oftest lar passere ukorrigert. I virkeligheten er det fotografier av stumfilmstjernen Fatty Arbuckle, og skuespillerinnen han skal ha tatt livet av på en Hollywood-orgie, Virginia Rape. «Jeg syntes det var en pen gest å få dem sammen for alltid», sier Gaines.

Like ved står et ekte bilde av hans far, flankert av en hodeskalle. Gaines forteller de fleste besøkende at skallen er hans fars, og vil eller vil ikke, alt avhengende av hans humør i øyeblikket, avsløre at det *ikke* er. På toppen av skapet står en kopp, en skål og et melkeglass som alle bærer bilder av Shirley Temple. «Jeg vet ikke hvorfor jeg tar vare på dem», sier Gaines. «Jeg var ikke spesielt tilhenger av Shirley Temple.»

Bak skrivebordet henger det to innrammede diplomer som beviser at han er minister, og at han er hellig diktor i «Church of the Universal Brotherhood.» Begge diplomene kan fås kjøpt av hvem som helst, hvor som helst, og for noen få cents. Den eneste forklaring Gaines kan gi

på at han har kjøpt dem, er at han, som er ateist, har fullmakt til å fullbyrde ekteskap. Til dags dato har han ikke hatt noen vielser.

Andre vegger bærer originaler av Madcovere. I alle år har Gaines benyttet samme rammemaker, men for en del år siden døde mannen. Siden da har ingen covere blitt innrammet. Gaines holder på at grunnen er at det ikke er mer plass på veggene. John Putnam derimot, er overbevist om at Gaines, som det vanemennesket han er, var fornøyd med den gamle rammemakeren, og da mannen døde foretrakk å lagre Mad's covere uinnrammet fremfor å gjennomgå alle pinslene med å inngå en ny forbindelse.

Tidligere kjederøkte Gaines. Nå har han sluttet helt, og tåler hverken synet av en sigarett, og langt mindre lukten av den.

Denne mannen, denne myten var det vi stod overfor på Østbanen i Oslo lørdag 31/7-1982. Tankene var svevende. Hva slags type var det? Gikk det an å få et fornuftig ord ut av ham? Skulle vi treffe en enete stor fleip? Raskt fikk vi klarhet på alle punkter, mannen var jo rent ut sagt normal. Vel, visse særegenheter syntes umiddelbart, men de var av det synlige slaget. Der han kom nedover perrongen, omfangsrik, med halvlangt, grått, bakoverliggende hår som behørig ble holdt på plass av en like grå hårspenne minnet Gaines nærmest om en koselig, gammel bestefar. I hånden hadde han et bånd, og i båndet var festet en koffert, som lydig, men ikke helt lydløst fulgte etter ham på hjul. Hans venninne Anne Griffits, fulgte også etter, også lydig og lydløst, om enn ikke på hjul.

Det første møtet gikk fort, for fem minutter etter var han på vei til hotellet. Men vi skulle bare vente to timer før vi skulle treffe ham igjen, til et personlig intervju på hotellværelse 630 på Continental i Oslo. Les om det i neste nummer!

Tegneserieutstilling i Trondheim

Trondheim tegneserieforum arrangerte i samarbeid med Universitetet i Trondheim ei stor tegneserieutstilling på universitetssenteret på Dragvoll i tidsrommet 27. sept. til 9. okt. Utstillinga besto i hovedsak av de samme plansjene som var på Høvikodden sist vinter, men vi supplerte med 14 egne plansjer og 3 store glassmontre.

Vi hadde bl.a. med en del trønderske tegneserieskapere: Jan O. Henriksen (Adresseavisa), Arne Nyvik (*Olander* i Arbeideravisa), Erik Bull fra TTF, Knut Eide fra Bodø, flere av ildsjelene rundt «Forum» i Levanger og flere unge Trondhjemmere. I tillegg supplerte vi med 2 store glassmontre av og om Carl Barks og dessuten noe tidlig amerikansk (Little Nemo og Mutt and Jeff), litt fransk-belgisk, særlig nyere eksperimentelle serier, og litt skandinavisk. Vi luka også bort en del av plansjene fra Høvikodden samtidig som vi prøvde å komme med tilleggsopplysninger på de plansjene vi brukte.

Likevel var nok utstillingingas svakhet at den hang litt dårlig sammen og manglet en del informasjon som gjorde at det var vanskelig å få fullt utbytte av den dersom man ikke hadde gode bakgrunnskunnskaper.

Dette forsøkte vi å bøte på ved hver dag å holde guidede omvisninger (12 i alt for ca. 400 pers. til sammen) og lysbildeforedrag (13 i alt for ca. 700 pers.). Lysbildeforedraget tok for seg tegneserienes historie, form og innhold. I alt regner vi med at mellom 3- og 4.000 mennesker besøkte utstillinga, deriblant mange ungdomsskoleklasser og klasser fra videregående skoler. Utstillinga med foredrag og lysbilder viste seg på være en fin måte å spre kunnskap om tegneseriemediet på.

Økonomien var vanskelig, men det lyktes oss til slutt å få støtte fra kommunen. Derimot ble det dårlig med midler til PR, men heldigvis var radio og aviser flinke til å følge opp. Det var innslag både i Nitimen, lokalradioen og nærradioen, dessuten store oppslag i Dagbladet, Adressa, Arbeideravisa og Trønderavisa. Dette var også med på å skape blæst om tegneseriemediet i seg selv.

Vi tror at vi nådde et bredt publikum med utstillinga. På møtet 9. oktober fikk TTF 15 nye medlemmer. Måtte den seriøse tegneserieinteressen fortsette å øke!

For TTF **Gunnar Strøm.**

TEGNESERIER I NORSKE AVISER

av Bjørn Sortland

I *Tekst & Tegning* nr. 20 ba vi om lesernes hjelp i innsamlingen av opplysninger om tegneserier i norsk dagspresse. Flere av leserne reagerte positivt (en varm takk til disse), noe som fortalte om en interesse for å finne ut av hvilke serier som trykkes. De resterende avisene som ikke ble dekket av lesernes svarskjemaer, ble tilskrevet og svar utbedt. Da det siste skjemaet falt ned i postkassa i begynnelsen av oktober, var 101 aviser registrert. Dette tilsvarer 58 % av de 174 avisene som Avisenes Informasjonskontor har på sin liste. Prosenttallet virker i utgangspunktet for lavt til å basere en undersøkelse på, men hør, hør, statistikk kan lyve! Det finnes nemlig *små* aviser, og det finnes *store* aviser. Hvis opplagstall legges til grunn, vil bildet bli noe annerledes. De ovenfor nevnte 174 aviser kom i 1981 ut i 2.5 millioner eksemplarer (Ref. Avisenes Informasjonskontor). Netto-opplag for våre 101 aviser var 1 906 869, eller 75.3 % av det totale. 3/4 av lesertallet skulle derfor være dekket i denne undersøkelsen. Når vi videre vet at flere av de resterende 73 avisene ikke trykker tegneserier (og av den grunn ikke returnerte svarskjemaet), vil undersøkelsen dekke et sted mellom 75.3 og 100 % av det potensielle lesertallet for avistegneserier i Norge (det potensielle lesertallet defineres her slik at enhver som kjøper en avis, er en potensiell leser. Selvfølgelig er det noen som bare leser overskrifter og Radio/TV-programmet, men ettersom hver avis ofte leses av flere personer, skulle tallene gå sånn noenlunde opp i opp).

Skjult i tallene for netto-opplag ligger også det faktum at ikke alle aviser kommer ut hver dag. En som derfor leser tegneseriene i *Farsunds Avis*, som kommer ut 6 ganger i uka, vil følgelig (les: kanskje) påvirkes mer av disse enn en som leser serier i ukeavisa *Ny Tid*. Dette er et diskusjonstema som bare kastes ut her og nå, og som jeg ikke føler meg kompetent til å gå nærmere inn på. La det bare være nevnt at 54 av undersøkelsens aviser som trykket tegneserier, kom ut 6 dager i uka, 7 av dem kom ut 5 ganger, 4 kom ut 4 ganger, 17 kom 3 ganger, 8 kom 2 dager i uka, mens 2 av dem var ukeaviser. Minst 9 aviser (opplagstall mellom 2000 og 10 000, hvorav én dagsavis) kjørte ikke tegneserier.

Antallet tegneserier som trykkes, er imponerende stort: 76 serier fordelt på 92 aviser. I tillegg kommer en del lumske serier (jeg er i tvil om de kan karakteriseres som tegneserier) slik som *Diorama*, *Dataliv*, *Filur*, *Kulman*, *Leendets Lindh* (?), og *Lotte*. Et par av seriene *kan* være identiske (*Alfredo* og *Kaptein Alfredo*; *Rasmus* og *Lille Rasmus*). Vitseserier à la *Dennis* er ikke regnet med, og utskudd av typen *Tennis med Björn Borg* og *Sykkel med Knut Knudsen* forbigås i taushet. Seriene *Lektor Søren* og *Cocktail-Johan* (sistnevnte forøvrig laget av Eldar Vågan fra Vazelina Bilopphøggers omhandlende Johan Paulsen, et annet medlem av nevnte gruppe) gikk kun i en begrenset periode i sine respektive aviser, men er tatt med i undersøkelsen som en hyldest til norsk serieproduksjon.

33 serier gikk i bare én avis.

I tabell 1 er det satt opp en rankeringsliste basert på antallet aviser som hver serie ble trykket i. Ikke uventet ligger *Fantomet* på topp. I (minst) 37 av landets aviser bekjemper fortsatt Mr. Walker skurker, kanskje noe redusert, men mannen er dog 46 år!

Med 26 aviser som arbeidsfelt, kan *Hårek* (født 1973) skilte med tittelen 'Norges mest publiserte humorserie'. Han kan da umulig være så hardbaln?

Andy Capp står på sitt i 22 aviser; tredjeplass.

Blondie, en gang verdens mest publiserte tegneserie, går fortsatt i 15 norske aviser.

'Norges mest publiserte *norske* humorserie' er gamle, ærverdige *Jens von Bustenskjold*.

Hvis vi snur litt på flisa nå og tar i betraktning det potensielle lesertallet for hver serie, vil rankeringslista se til dels annerledes ut. Fantomet og Hårek ligger fortsatt på topp, hver med godt over ½ million lesere. Bustenskjold dumper imidlertid ned på en 26. plass med sine ca. 150 000 lesere. Dette gjenspeiler en tendens i norske avisers tegneseriepolitikk: "Kjør sikre serier", noe

Anden som går er blitt noe falmet med årene. Men fremdeles er han en gjenganger i norske aviser.

som i praksis ofte er ensbetydende med utenlandske serier. Dette ikke ment som en kritikk av alle slike serier. La det være helt klart: det finnes både gode *og* dårlige norske og utenlandske serier. Det jeg imidlertid vil hevde er at det i avisene foretas et valg som enten er bevisst eller bevisstløst. *Norges Handels og Sjøfartstidende* har for eksempel bevisst valgt en serie som holder seg innenfor de problemstillinger som er aktuelle for avisas lesere, det vil si næringsliv og næringslivsspørsmål. Dette har jeg svart på hvitt fra sjefredaktøren. Fair nok.Serien de har valgt er forøvrig *Agatha Crumm*, og den trykkes ganske riktig ikke i noen annen norsk avis.

Bevisst vil jeg også kalle det når aviser trykker serier av lokale serieskapere. Dette gir avisa et preg av interesse for det som skjer i lokaldistriktet (det er med andre ord snakk om små/lokale aviser, ofte med lavt opplagstall). *Det* er ikke ensbetydende med at avisene er snille eller at seriene er dårlige! Norske serier kan innholdsmessig hevd· seg godt i selskap med syndikatenes produksjon.

Leserreaksjoner kan bevisstgjøre en avis' serievalg. Jeg tenker da på redselen for å miste abonnenter hvis man kutter ut en serie. Kanskje mer nødvendig enn bevisst?

Serier med et klart politisk innhold kan opplagt bare trykkes etter et bevisst valg.

Når det gjelder det bevisstløse valg så kan det selvfølgelig være slik at serien går av gammel vane. Viktigere er imidlertid slike tilfeller hvor serien kun går fordi den er billig (samkjøring med andre aviser). Dette er forsåvidt et bevisst valg, men et valg som ikke er foretatt ut fra kunstneriske vurderinger. Like (bevisst) bevisstløst er valget av "ufarlige" serier. Jeg stikker kanskje hånda inn i et vepsebol hvis jeg trekker fram presentasjonen av *Mikke Mus* i *Vårt Land*?

Når det gjelder serienes opphav så forteller tabell 1 at (minst) 18 av seriene er fra USA, 15 er norske, England og Danmark bidrar med 4 hver, 2 er franske, og 5 serier er fra henholdsvis Argentina, Belgia, Finnland

Norske serier kan innholdsmessig hevde seg godt i selskap med de internasjonale syndikatenes produksjon. Eksempelet er fra Olander av Arne Nyvik.

-OG HVORDAN TROR DE VÅRE GUTTER FORSERER ET HINDER SOM DETTE?
Æ VEIT ITJ KORLEIS DEINN MILITÆRE METODEN E...
...MÆN DEINN PRAKTISKE METODEN, DET E Å GÅ RONT!

Hårek, den nest mest leste avistegneserie i Norge.

Frankrike og Sverige. Umiddelbart imponerende er antallet serier med norsk opphav. Med opplagstallene flettet inn i regnestykket kommer vi imidlertid fort ned på jorda igjen. La oss sammenligne norske serier og serier fra USA: gjennomsnittlig, potensielt lesertall pr. serie blir henholdsvis 66 578 og 267 735. Det er med andre ord 4 ganger så mange lesere på hver amerikansk serie i forhold til norske serier.

Et forsøk på å gruppere serier etter en samhørighet med de enkelte avisers politiske farge, ga ikke noe entydig resultat. Hårek og Fantomet opererer tydeligvis uten anstrengelse i såvel høyre- som arbeiderpresse (om dette gjenspeiler liten forskjell i praktisk politisk utspill mellom disse ulike fløyer i norsk politisk liv, skal være usagt). Enkelte unntak finnes riktignok. En serie som *De frustrerte* (*Ny Tid*) ville være utenkelig i en avis som for eksempel *Fædrelandsvennen*.

Forholdene som er nevnt til nå er neppe spesielle for Norge. De fleste land har selv ingen tegneserietradisjon og må basere seg på innkjøp fra internasjonale syndikater. En undersøkelse tilsvarende denne som ble foretatt i Sverige i 1981 og offentliggjort i *Bild & Bubbla* nr. 2 (1982), gjenspeiler samme tendens. I 93 av Sveriges 166 dagsaviser, fant man 88 forskjellige serietitler. 27 av seriene gikk i bare én avis. 5 av seriene var svenske, minst 52 var fra USA, 8 var danske. Fordelingen av seriene etter antallet aviser de ble publisert i, var slik: 1. *Fantomet* (33 aviser), 2. *Blondie* (32), 3. *Ferd'nand* (22), 6. *Hårek* (20), 9. *Donald Duck* og *Rødøye* (17), bare for å nevne de seriene som også forekommer her hjemme.

Et av spørsmålene i denne sammenheng er om en støtte fra norske aviser til norske serieskapere skulle kunne (a) opprettholde abonnenttallet for avisene, og (b) gi levevilkår for norske tegneseriekunstnere. Det er kanskje verd et forsøk?

Bjørn Sortland

TABELL 1.
Antall aviser som tegneserier publiseres i i Norge.

Nr.	Serie	Nasjonalitet	Antall aviser
1.	Fantomet	USA	37
2.	Hårek (den Hardbalne)	USA	26
3.	Andy Capp	GB	22
4.	Blondie/Sørensen	USA	15
5.	Ferd'nand	DK/USA	14
	(Jens von) Bustenskjold	N	14
7.	Dagros	N	12
8.	Donald (Duck)	USA	11
	Gjengen		11
10.	(Rolf) Kirkeby	USA	10
11.	Billy	USA	9
	Asterix	F	9
	Lucky Luke	B	9
14.	Rallar-Jens	N	8
15.	Knøttene	USA	6
	Mandrake	USA	6
	Professoren	N	6
18.	Mummitrollet	SF	5
	Seidel og Tobram	N	5
20.	Julia Jones	USA	4

	Rødøye	USA	4
	Fant	USA	4
	De store klassikere (forskjellige serier)		4
24.	Lyn Gordon	USA	3
	Tønnes og Stine	N	3
	(Dr.) Kildare	USA	3
	Poeten og Lillemor	DK	3
	Leo		3
	Alfredo	DK	3
	Cork/Halldor Harding		3
	Baldrian	N	3
	Olander	N	3
	Fnuggen		3
34.	Ole Brumm		2
	Putte	NL	2
	(The) Muppets	GB	2
	Jens		2
	Hans og Grete		2
	Snøfte (Smith)	USA	2
	Trixie		2
	Helle/Kari	DK	2
	Bamse		2
	Sjøormen Sjur	N	2
44.	Lektor Søren	N	1
	BC	USA	1
	Corrigan	USA	1
	Lorang	GB	1
	Mafalda	AR	1
	Mulle - Verdens beste hest		1
	VIP		1
	Mikke Mus	USA	1
	Cocktail-Johan	N	1
	Bimbim	N	1
	Buster og Adolf	N	1
	Fjompen		1
	Ringenes Herre		1
	Supermann	USA	1
	Garfield		1
	De frustrerte	F	1
	Dora		1
	Glipp	N	1
	Naboens (?)	GB?	1
	Agatha Crumm		1
	Rasmus		1
	Lille Rasmus		1
	En verden i krig		1
	Sebald		1
	No comment		1
	Nille		1
	Rasmus Klump		1
	Luringen		1
	Baronen (?)		1
	Kaptein Alfredo		1
	Jaska	N	1
	Petter Pippet		1
	Gus	S	1

AR=Argentina, B=Belgia, DK=Danmark, F=Frankrike, GB=England, N=Norge, NL=Nederland, S=Sverige, SF=Finnland

TABELL 2.
Potensielt lesertall for tegneserier som publiseres i norsk dagspresse.

Nr.	Serie	Potensielt lesertall
1.	Fantomet	595 149
2.	Hårek (den Hardbalne)	544 223
3.	Blondie/Sørensen	504 005
4.	Andy Capp	463 983
5.	Knøttene	418 647
6.	(Rolf) Kirkeby	371 072
7.	Donald (Duck)	340 518
8.	Mummitrollet	293 351
9.	Julia Jones	287 901
10.	Lyn Gordon	265 089
11.	Ole Brumm	262 875
12.	Billy	255 183
13.	Rødøye	253 698
14.	Asterix	250 988
15.	Lektor Søren	242 071
16.	BC	225 923
	Corrigan	225 923
18.	Ferd'nand	219 986
19.	Fant	203 888
20.	Gjengen	202 617
21.	Lucky Luke	196 135
22.	Mandrake	178 538
23.	Dagros	176 007
24.	Putte	172 709
25.	(The) Muppets	164 084
26.	(Jens von) Bustenskjold	156 495
27.	Lorang	140 429
	Mafalda	140 429
29.	De store klassikere (forskjellige serier)	112 853
30.	Tønnes og Stine	77 857
31.	Professoren	77 010
32.	Jens	72 647
33.	(Dr.) Kildare	71 073
34.	Rallar-Jens	70 472
35.	Poeten og Lillemor	45 183
36.	Seidel og Tobram	44 472
37.	Leo	44 194
38.	Alfredo	41 955
39.	Hans og Grete	36 868
40.	Cork/Halldor Harding	36 675
41.	Baldrian	35 469
42.	Snøfte (Smith)	33 416
43.	Olander	32 609
44.	Trixie	32 523
45.	Fnuggen	30 324
46.	Mulle-Verdens beste hest	24 778
	VIP	24 778
48.	Mikke Mus	24 391
49.	Cocktail-Johan	23 125
50.	Helle/Kari	22 438
51.	Bimbim	21 265
	Buster og Adolf	21 265
	Fjompen	21 265
	Ringenes Herre	21 265
55.	Supermann	20 597
56.	Bamse	20 130
57.	Garfield	20 051

Forts. s. 47

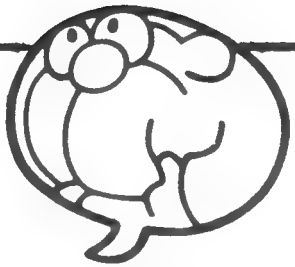

SEIDEL OG TOBRAM –
for første gang som seriehefte !

Norsk Tegneserie-Forum gir i år ut SEIDEL OG TOBRAM som årsalbum - nr. 2 i serien. Også denne gangen går alt overskuddet til foreningen.

Oppildnet av fjorårets suksess har vi trykket opp 3000 eks., hvorav 2000 formidles gjennom Narvesen a/s. De resterende kan bestilles gjennom NTF, Korsgata 19, Oslo 5. Bladet er på hele 68 sider, mens prisen er satt så latterlig lavt som til kr. 15,-. Dette bør være din julegave til deg selv - samt til gjerne og nære tegneserievenner!(*)

Til slutt en virkelig godbit: 200 av heftene er nummerert og signert av Håkon Aasnes. Disse har vi priset til kr. 50,-, eksklusivt er eksklusivt...! (1)Ja, vi vet at vi har annonsert helt andre priser tidligere. Men Narvesen ville ha sitt ord med i laget ang.utsalgspris... De som har sendt inn en for høy sum på bestillingen sin, vil naturligvis på refundert differansen.

OBS: Vi er desverre nødt til å be om forskudds betaling. Enten ved postanvisning, ditto giro - eller bankgiro. Skriv med trykte bokstaver - og opplys gjerne hvilken måte du har betalt på. . .

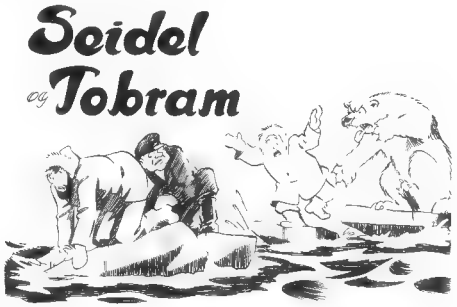

ANMELDELSE AV
SEIDEL OG TOBRAM
av Finn Bjørklid

I hele etterkrigsepoken var aftenposten Norges største avis, men for et par år siden økte tabloidelendigheten såpass at VG nå regnes foran. I følge statistikken er det derimot Dagbladet som betraktes som kulturorganet i norsk presse Denne avisen innehar en tredjeplass i utbredelse. Likevel er det bondeavisen Nationen som har hatt den beste tegneserien av dem alle gjennom ti år. Mer oppsiktsvekkende er at denne tegneserien er norsk, og at den tar utgangspunkt i norsk virkelighet.
Sterke ord? En overdrivelse?
Neppe.

Med Håkon Aasnes meget sikre strek og Håndverksmessige stødige fortellerteknikk har Norge for første gang i tegneseriens historie en tegneserie som det ikke er flaut å vise til utlendinger. Således var det også bare rett og rimelig at Aasnes som eneste nordmann ble funnet verdig til omtale i "The World Enclopaeida of Comics". Og etter min mening er han hittil den eneste rettferdige priskandidat til statens usle 10.000 kr. til støtte for norske tegneseriemakere og deres utvikling.

For Aasnes kom ikke den plasterlappen for tidlig. Han har siden han var 17 år tegnet på ,,Seidel og Tobram,, og kom første gang på trykk 6. august- 72 i Halden Arbeiderblad,Telemark Arbeiderblad og i Nationen. Han er 40 år i år når endelig et lite utvalg av hans produksjon er samlet i regi av Sverre Årnes. På sitt meste ble serien trykt i 13 aviser ,men flere aviser mente at språket "var noko grovt og handlinga noko tøff....."(Dag og Tid) slik at en del aviser trakk seg.

Når man leser albumet "Seidel og Tobram" i dag, så er ikke akkurat ovenstående innvending noe som skjærer i øyet. Tvertimot merkes en mer av lun humor og lett satirisk flørt med norsk samfunnsmekanisme.

I så måte er det naturlig å påpeke at 'Seidel og Tobram' ligger i samme gate som Al Capp's "Li'l Abner", om enn med forskjellig adresse. Likheten er mest slående i at begge tar utgangspunkt i hverdagsmennesker plassert i miljøer hvor det er mulig for identifikasjon for både leser og forfatter. På dette punkt flyter likevel disse to seriene fra hverandre. Hvor "Li'l Abner" er idealistisk,er "Seidel og Tobram" tilnærmet realistisk. Hvor Abner blir vel ablegøyepreget for slapstickens egen del, merkes Tobram av en sår undertone. I formen er de begge klare familieserier som appellerer til barn uten at voksne vil føle seg dum og infantil av lesningen.

Aasnes' eget alterego, Tobram,er industriarbeider og stadig plaget av formannen inkarnasjonen av samtlige formenn(lett kjennbar fra en annen av Aasnes' serier, "A/S Jobben"). De jobber på fabrikken A/S Gnu og Gnukk i Ulvedal, og for enhver som har et visst innblikk i industriarbeid vil se at Aasnes forteller om noe han kjenner til. Likeså er gjenkjennelsen av elementer som industri i krise og direktørens formaning av rasjonalisering av arbeidsstokken troverdig tilstede. Det er både interresant og dyktig gjort.

Ovenstående miljøbeskrivelse er selve prologen til en fortelling hvor Tobram blir en av mange arbeidsledige i dagens Norge.Slik åpnes det for en vanskelig tid for Tobram, men hvor formannen blir sparket også, morsomt nok. Noen klassekamp serie er dette ikke, selv om det private initiativ representeres av den nyrike Seidel (floss, sigar og mage). Han kommer inn som en noe ustødig forretningsmann på eksport av vann til Arabia, emballert i isblokker. Det rettes små spark fra midten, til både høyre og venstre. Det er nok mer snakk om det trauste, bondske personlige initiativ, enn det private.

Om miljøet er interresant, om intrigen er fikst og spennende bygget opp, så er ikke alle personene like interresant som psykologiske personer. Og barna er akkurat like små, flinke og ekle som alle oppbyggende, stuerene barn er i tegneserier. Det trekker ned, Samtidig kan Aasnes' kvinner være temmelig endimensjonale og kjedelige i forhold

Håkon Aasnes

til mannfolka. Et annet lite ankepunkt er at en serie som dette burde være friskere i dialogen. Den er jo som skapt for å drive halloj med samtlige dialekter som finnes i Norge. Det tror jeg ville ha gitt mer eksplosivt stoff i form av latter.

Med hensikt har jeg ikke omtalt serien i detalj. Heftet bør først og fremst nytes i opplevelsen av å lese det. Men for å pirre, så bør man forberede seg på å møte iskjøpende arabere, bruk av truck for å åpne en dodør, spenstige hopp fra isflak til isflak med en glupsk isbjørn i hælene. Og til sist, en opptint, garantert ekte viking.....Og da har vi sagt nok.

Forordet i heftet kunne ha vært mer velskrevet og korrekt i sine opplysninger, men ellers greit. Formatet er noe sært.Serien består av avis-striper som plasseres to pr. side på langsiden av et A-4 format. Det gjør heftet noe irriterende å lese og umulig å plassere i bokhylla uten at det gir assosiasjoner til de klassiske juleheftene.

Ellers kan man kjøpe og lese heftet med god samvittighet.Pris: kr. 15-

anmeldelser

"Hva gjør Albert etter en slitsom dag med champagne og snitter? Jo, han fortsetter festen med BRAGE!"

Av en eller annen grunn leste jeg nest siste side først av det nyeste nummeret av BRAGE. Her ser man Oslos ordfører folkelig smilende mens han kjøper nevnte blekke på Karl Johan.

Deretter gikk jeg løs på lederen, som var så full av feite plussord at den kunne ha vært hentet fra en valgbrosjyre for Alberts parti. Jeg var meget skeptisk da jeg begynte på selve tegneseriene i bladet.

Men jeg kunne ha spart meg skepsisen. Brage har ikke bare klart det kunststykket å gjenoppstå etter år i dvale, bladet er også langt bedre enn det noen gang har vært. Nr. 2/1982 er et klart fremskritt fra nr. 1, som heller ikke var dårlig. (Se anmeldelse i forrige Tekst & Tegning.)

Bladet inneholder nå nesten bare norske serier.Et av de få utenlandkse innslagene er Win-

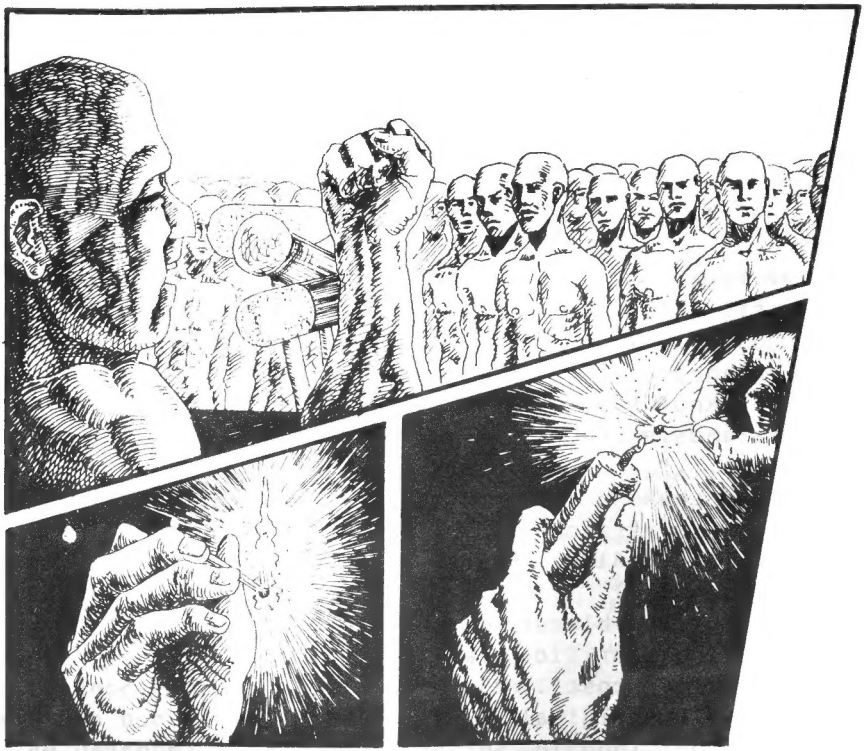

Fra "Frost" av Finn Bjørklid.

sor McCays "Dreams of a Rarebit Fiend", som på norsk er blitt til "Burgerdrømmer" i Knut Bergs glimrende oversettelse. De norske seriene er typiske voksenserier, og spenner over et vidt felt. Det er humor, politikk, innfall og eksperimenter, og enkelte rent lyriske innslag.

Personlig har jeg kanskje mest sans for de tegnerne som eksperimenterer med nye måter å bruke mediet på. Vidar Berntsens to sider er et eksempel på det. Bildene forteller en historie, men samtidig er det en sammenheng fra bilde til bilde bokstavelig talt på tvers av historien. Og Berntsen klarer seg helt uten ord. Relativt usedvanlig i både form og innhold er også "Nirvana" av bladets redaktør Gard Lunde. Jeg skal ikke gjøre leserneden bjørnetjeneste å røpe poenget i den serien.

Jeg setter også pris på at noen av folkene i BRAGE bruker mediet til å få fram et politisk budskap. Signaturen "Tommy" har laget en liten pasifistside. Knut Berg trekker - i "Fedrelandslaget - slik jeg husker det..." - linjer fra trettiåras reaksjonære bevegelser og til våre dager. Vi trenger slikt. (Albert får synes hva han vil!)

Høydepunktet i bladet er utvilsomt Finn Bjørklids tresiders historie "Frost". Bjørklid forener en original form med et vettugt innhold. Serien handler om makt, og om hvordan opprør kan danne basis for ny makt, hvilket rettferdiggjør et nytt opprør. Og dette får tegneren fram uten et eneste ord. Tegningene taler helt for seg selv.

La meg til slutt nevne som et eksempel på de humoristiske innslagene at Tore Feiring lar Bibelens beretning om Adam og Eva foregå på Toten... Resten kan dere lese sjæl. Bladet er å få i løssalg, men det luresteste er å abonnere.

BRAGE nr. 2/1982. 48 sider. Kr. 12. Abonnement: 40 kr. for 4 nr., 80 kr. for 8 nr. Adresse: BRAGE, Ullevålsvn. 95C, Oslo 3. Postgirokonto2 01 78 79.

FORUM TEGNESERIE-MAGASIN, Levangers svar på Heavy Metal, har vist seg meget levedyktig. Nr. 3 kom i høst, og vi kan bare beklage at vi er så sent ute med denne anmeldelsen. FORUM fortjener nemlig all den oppmerksomhet de kan få. Bladet har fått en merog mer profesjonell utførelse for hvert nummer, og de unge tegnerne fra Levanger viser virkelig talent.

Innholdet varierer fra ensides humorserier til spenningshistorier som går over flere numre. Det er vanskelig å fremheve noen spesielt,men jeg har en forkjærlighet for tegnestilen til Espen Schei,som har en viss likhet med den franske avantgarde-tegneren Moebius. El-

lers er Erik Bulls elegante angrep på rasisten Vivi Krogh ubetalelig.

Bladet inneholder også artikler om bl.a. tegneren Hermann, om det danske tegneseriemarkedet og om samling på serier.

FORUM TEGNESERIE-MAGASIN nr. 3/1982. Kr. 10,-. Abonnement kan ordnes ved henvendelse til redaksjonens adresse: Forum Tegneserie-Magasin, Gårdsveien 8, 7600 Levanger.

KONTRAMORD er et tegneseriealbum laget av to av mennene bak Forum i Levanger, Erland Heir og og Joh Erik Hals. Det starter som en ordinær James Bond-lignende historie, men får mer mening etter hvert som det viser seg at det hele har sammenheng med jødeforfølgelsene under den annen verdenskrig. Noe usannsynlig, men velment og med brukbare tegninger og layout.

KONTRAMORD. Manus: Erland Heir. Tegninger: John Erik Hals. Pris:? Adresse: som Forum Tegneserie-Magasin.

PREMIEKONKURRANSEN i nr. 20 ble vunnet av Mats Andersson, Hagalundsgatan 1, S - 171 51 Solna, Sverige. Premien er et nummerert og signert eksemplar av Asbjørn Selsbane av Sverre Årnes.

Av plasshensyn må premiekonkurransen i dette nummer utgå, men vi håper å komme igjen i neste nummer.

PROBLEMER MED Å FÅ TRYKT TEGNESERIENE DINE?

I så fall kan vi tilby distribusjon gjennom Argus, som egentlig er skoleavis for Lillehammer gymnas, men som brukes til alt mulig annet enn skolepjatt (f.eks. tegneserier). Den selges for øvrig (nesten) overalt.

Bladet er i A5-format og har superb kvalitet teknisk sett. Originaler kan leveres i A5,som altså er det eg. formatet, eller A4 (da forminsker vi).

Send alt du har, her eksisterer ingen sensur, hverken av moralsk eller politisk karakter.

Vi kan dessverre ikke betale honorar, men for hver av dine sider som blir benytttet, får du 5 exemplarer av avisa. Og de 5, 10, 15, 20... bladene kan du jo selge og bli styrtrik.

ARGUS
v/ Kjetil Korslund
Kongleveien 3
2636 ØYER

Forts. fra s. 41:

58.	De frustrerte	15 662
	Dora	15 662
	Glipp	15 662
61.	Naboens (?)	15 016
62.	Agatha Crumm	14 288
63.	Rasmus	14 010
64.	Lille Rasmus	13 691
65.	En verden i krig	12 090
66.	Sebald	7 185
67.	No comment	7 115
68.	Nille	6 958
69.	Rasmus Klump	6 569
70.	Luringen	6 500
71.	Baronen (?)	6 384
72.	Kaptein Alfredo	5 366
73.	Jaska	2 659
74.	Sjøormen Sjur	> 2 238
75.	Petter Pippet	2 174
76.	Gus	2 170

MASSEKORSBÅND

Returadresse: Jon Gisle, Glückstads gt. 5, Oslo 1